

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Nikola Heřmánková

Vztah dětí mladšího školního věku ke hře na hudební nástroj

(se zaměřením na žáky 3. - 5. ročníku)

Vedoucí práce: Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph. D.

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a že jsem použila jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne 28. dubna 2021

.....

Děkuji Mgr. Pavle Vyhnálkové, Ph. D za veškeré cenné poznatky, rady a připomínky a také za odborné vedení bakalářské práce.

Obsah

ÚVOD	6
1. CHARAKTERISTIKA MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	8
1.1 Rozdělení mladšího školního věku	8
1.2 Tělesný vývoj a vývoj motoriky	9
1.3 Vývoj poznávacích procesů	9
1.4 Emocionální a sociální vývoj	12
2 HUDBA	15
2.1 O hudbě	15
2.2 První hudební nástroje	15
2.3 Hra na hudební nástroje	16
2.4 Hudební skladatelé	17
3 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ A ČINNOSTI	20
3.1 Zájmové činnosti	20
3.1.1 Dělení zájmových činností	20
3.2 Zájmové vzdělávání	22
3.2.1 Školní družiny	22
3.2.2 Školní kluby	23
3.2.3 Střediska volného času	23
4 INSTITUCE A MOŽNOSTI KE VZDĚLÁVÁNÍ NA HUDEBNÍ NÁSTROJE	24
4.1 Základní umělecké školy	24
4.1.1 Obory na ZUŠ	24
4.1.2 Stupně uměleckého vzdělávání	25
4.2 Nabídka činností ve střediscích volného času	26
4.3 Neformální učení v kroužcích na ZŠ	26
4.4 Informální vzdělávání na internetu	27
5 VLIV VNĚJŠÍCH ČINITELŮ NA DÍTĚ	29
5.1 Rodina jako podpora dítěte	29
5.2 Vrstevníci a kamarádi	30
5.3 Učitelé vyučující umělecké obory	30
6 VNITŘNÍ MOTIVACE DÍTĚTE	32
6.1 Motivace	32
6.2 Hudební vlohy – nadání	32

6.3	Hudební schopnosti	33
7	PRŮZKUM	34
7.1	Metodika průzkumu.....	34
7.1.1	Cíle průzkumu	34
7.1.2	Charakteristika respondentů	34
7.1.3	Průzkumné metody.....	34
7.2	Vyhodnocení průzkumného šetření	35
8	SHRNUTÍ PRŮZKUMU	56
	ZÁVĚR.....	57
	Seznam literatury.....	58
	Seznam příloh.....	63

ÚVOD

Téma mé bakalářské práce je „*Vztah dětí mladšího školního věku ke hře na hudební nástroj.*“ Zaměřila jsem se na 3. – 5. ročníky základních škol. Zajímá mě, jestli děti ve svém volném čase také dokážou rozvíjet své nadání a jestli si ve svém volném čase pustí nějakou hudbu,

Tato bakalářská práce se zabývá vztahem dětí k hudbě. V teoretické části se seznámíme s charakteristikou mladšího školního věku, jak se dělí, jaký má emoční nebo tělesný vývoj. V následující kapitole se zaměříme na hudbu. Na to, kdy hudba vznikla, jaké jsou první hudební nástroje, jak se dá na různé hudební nástroje hrát. Jak vysoká je obtížnost hry na nástroj, také se seznámíme s hudebními skladateli, kteří už nežijí, ale jejich hudbu posloucháme dodnes. V další kapitole se zaměříme na zájmové vzdělávání, protože hra na hudební nástroj spadá do této oblasti. Čtvrtá kapitola je zaměřena na možnosti, kde se žáci mohou vzdělávat ve hře na hudební nástroj. Nejedná se jen o základní umělecké školy, ale také o kroužky v ZŠ, či sebevzdělávání na internetu. Další dvě kapitoly poté pojednávají o důležitých činitelů, které mohou dětem ve hře na hudební nástroj velmi pomoci. Jedná se o vliv rodiny, o její možnosti a o podporu. Také o vliv vrstevnické skupiny, která má mnohdy větší vliv, než rodina. V neposlední řadě je důležitá také motivace, schopnosti a dovednosti, kterými dítě disponuje.

Toto téma jsem si vybrala proto, protože jako malá jsem navštěvovala ZUŠ a zajímá mě, zda i v dnešní době děti navštěvují kroužky, které se zaměřují na uměleckou stránku dítěte. Myslím si, že by se v dnešní době děti mohly více zabývat hudbou, a mít více možnosti jak rozvíjet své nadání. Když jsem do školky chodila, už od malička jsme měli možnost učit se hře na zobcovou flétnu. Poté co do školky nastoupila moje sestra, což je zhruba o pět let, jsem zjistila, že tyto možnosti ve školce už nejsou. Také jsme měli povinnou hru na nástroj od 3. – 5. třídy a to již za mé sestry bylo zrušeno.

Hlavním cílem bakalářské práce je popsat, jaký mají dotázaní žáci 3. – 5. ročníku základní školy vztah ke hře na hudební nástroj. Zda ve svém volném čase navštěvují nějakou instituci, kde mohou rozvíjet své hudební nadání, schopnosti a dovednosti, kdo je ke hře na hudební nástroje motivuje a jaký je jejich vztah k hudbě obecně.

V praktické části své práce, se pomocí dotazníku, pokusím zjistit, zda děti vůbec navštěvují instituce ke hře na hudební nástroj, zda to činí dobrovolně, nebo je k tomu donutili rodiče. Jestli se děti za to, co dělají, nestydí, jestli je to baví a jaký to má pro ně význam. Praktickou část ovlivnila pandemie Covid-19. Škola, kde jsem měla dotazníky dávat, mě odmítla z důvodu, že už tak toho dětí mají mnoho. Rozhodla jsem se proto udělat dotazník na internetu, a odkaz na dotazník jsem rozeslala do pěti škol v Opavě. Bohužel nemůžu zasáhnout do vyplňování dotazníku, tudíž si neověřím, zda dotazník vyplňovaly jen děti z oslovených škol.

1. CHARAKTERISTIKA MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

V první kapitole si popíšeme mladší školní věk, který začíná vstupem do školy. Zpravidla ji vymezujeme časovým úsekem od 6 – 7 let do 10 – 11 let (Šimičková Čížková, 2010, s. 105). Popíšeme si tělesný vývoj a rozvoj motoriky, vývoj poznávacích procesů a také emocionální a sociální vývoj.

1.1 Rozdělení mladšího školního věku

Dle některých autorů (Matějček 1986, Vágnerová 1999) lze mladší školní věk rozdělit do dvou etap. První etapa se nazývá raný školní věk. Trvá dva roky (od 6 – 7 let do 8 – 9 let). Tato etapa je charakteristická především pro adaptaci na školu, která je poté důležitá pro další působení dětí ve školním prostředí (Zacharová, 2012, s. 48). V této etapě je nedůležitější, aby dítě bylo zralé pro školu. Dle Bednářové a Šmardové (2011, s. 2) je školní zralost stav, kdy dítě dosáhne dostatečného stupně v jeho vývoji a to jak v oblasti fyzické, mentální, emocionálně-sociální, že je bez výrazných problémů schopno se začlenit do výchovně-vzdělávacího procesu.

Druhá etapa je střední školní věk. Tato etapa trvá přibližně tři roky. Začíná od 8 – 9 roku a končí okolo 11 – 12 roku. Toto období je provázáno sociálními, tělesnými a biologickými změnami.

Psychoanalýza označuje toto období jako období latence, je zde ukončena jedna etapa psychosexuálního vývoje a základní pudová energie je relativně v klidu až do počátku dospívání. Toto období je také charakterizováno jako období střízlivého realizmu – školák je zaměřen na svět, jaký doopravdy je, chce ho pochopit. Zatímco dítě v předškolním věku se orientuje spíše na své sny a přání, má velmi rozvinutou fantazii, dospívající se již snaží orientovat na to, co by mělo být správné, ideální. Soustředí se také více na své nitro a sám na sebe. Na začátku období mladšího školního věku je školák více zaměřen na autoritu. Jedná se nejen o rodiče, kteří jsou pro něj podporou, a oporou. Ale také pedagogové školy, kteří děti vzdělávají a pomáhají jim s adaptací na školní prostředí. S dospíváním je školák k autoritě kritičtější. (Šimičková Čížková, 2010, s. 105)

Psychosomatické vývojové změny nejsou převratné, vývoj je v tomto období velmi plynulý s pokrokem ve všech oblastech. E. Erikson (1963) označil toto období jako *období snaživosti a iniciativy*. V tomto období má dítě smysl pro píli a pracovitost, začleňuje se do kolektivu,

spolupracuje se svými vrstevníky. Cílem je dosažení pocitu sebevědomí a kompetence, oproti pocitu selhání a méněcennosti. Lze konstatovat, že toto období je pro dítě nejstabilnější úsek v dětském vývoji pokud dítě vyrůstá v přiměřených a zdravých podmínkách (Šimičková Čížková, 2010, s. 105).

1.2 Tělesný vývoj a vývoj motoriky

Tělesný vývoj

Období mladšího školáka je ohraničeno první a druhou strukturální přeměnou. Biologický věk nemusí vždy korespondovat s kalendářním věkem, individuální růstové a hmotností křivky se často značně liší. Většinou pozorujeme akceleraci vývoje u děvčat. Posiluje se odolnost organismu, zdokonaluje se vegetativní regulace, zvyšuje se objem srdce, zrychluje se vedení vzruchu nervy, zdokonaluje se činnost svalů a pohyblivost kloubů. (Šimičková Čížková, 2010, s. 106) Vývoj dítěte je individuální. Tělesný vývoj dítěte je rovnoměrný a pomalejší. Děti ročně vyrostou o 4,5 až 5,5 cm, a na hmotnosti přibývají průměrně o 2 až 3 kg. Mozek v tomto období dosahuje hmotnosti dospělého člověka. Dětem roste více svalstvo, kostra je ještě měkká a plastická, proto je třeba dávat pozor na deformace těla. (jednostranná zátěž, nesprávné držení těla). Rychle se ukončuje růst trvalého chrupu. (Zacharová, 2012, s. 48)

Motorický vývoj

Významně se také zlepšuje hrubá motorika dítěte. Pohyby jsou rychlejší, svalová síla větší a zlepšuje se také koordinace těla. Roste zájem dítěte o pohybové hry. Pro budoucí psaní je důležité, aby ruka, kterou dítě bude psát, byla uvolněná a dostatečně připravená na psaní. Dítě musí také vhodně držet psací potřeby. (Zacharová, 2012, s. 48). Připravenost ruky a správné držení psacích potřeb je třeba u dítěte rozvíjet již v předškolním vzdělávání. Motorické výkony nezávisí pouze na vnitřních dispozicích, ale i na vnějších podmínkách, které je mohou povzbuzovat a rozvíjet a nebo naopak tlumit. Langmeier a Krejčířová (1998) uvádějí, že opakované sociometrické studie ukázaly, že tělesná síla a obratnost hrají velkou roli v postavení dítěte ve skupině vrstevníků (Šimičková Čížková, 2010, s. 106).

1.3 Vývoj poznávacích procesů

Tato oblast poznání je ve znamení rostoucí aktivity dítěte. Školákovi nevyhovuje pasivní přijímání informací, chce se všeho zúčastnit, pochopit souvislosti zjistit vlastnosti předmětů a

jevů, je v tomto pohledu velmi pozorný, vytrvalý, zvědavý a soustavný. (Šimičková Čížková, 2010, s. 106)

Vnímání

Stává se cílevědomým aktem, přestává mít ráz náhodnosti, stává se pochodem zaměřeným na poznávání vlastností předmětů a jevů, svět se školákovi rozšiřuje v prostoru a čase, objevuje nové vztahy a souvislosti. Rostoucí schopnost analyzovat a diferencovat umožňuje stále kvalitnější poznávání. Během této vývojové etapy dítě postupně přechází od vnímání konkrétních předmětů a jevů k vnímání všeobecnějšímu. Kolem 10. – 11. roku je vnímání zhruba stejně přesné jako u dospělého člověka, dítě má však méně zkušeností pro třmění informací a vyvozování souvislostí. Může se jednat o zrakovou ostrost, rozlišení barev, tvarů a velikosti, sluchová a hmatová citlivost. Nesnáze se objevují nejdéle v chápání prostorových vztahů a při vnímání času. (Šimičková Čížková, 2010, s. 107).

Představivost

Schopnost vybavit si v paměti dřívější vjemy – představivost – dosahuje v tomto období vrcholu. Představivost postupně ztrácí typickou spontaneitu z předškolního období, dítě dokáže rozlišit skutečnost a fantazii, a stále více vniká do životní reality. Fantazie je do jisté míry potlačena realitou, vlivem školní práce se rozvíjí *úmyslná a záměrná představivost* (Šimičková Čížková, 2010, s. 107).

Paměť

Na počátku školní docházky převládá paměť neúmyslná a mechanická, která je bezprostředně spojená s vnímáním. ke spojení nových poznatků s předchozími potřebuje dítě pomoc dospělé osoby – autority. Paměť se u dítěte rychle zdokonaluje. Stále častěji se uplatňuje záměrné zapamatování, racionalita a logický úsudek. Velmi záleží na vedení učitele. Dítě začíná využívat záměrných paměťových strategií, propojuje druhy paměti (Šimičková Čížková, 2010, s. 107). Postupný rozvoj myšlení vede k rozvoji logické paměti. Plastičnost nervové soustavy podmiňuje zvýšenou schopnost mechanického zapamatování, které v tomto období převládá nad logickým (Zacharová, 2012, s. 49)

Pozornost

Rozvoj pozornosti má pro školáka prvořadý význam. Rozhoduje o kvalitě ostatních poznávacích procesů, a tím o úspěšnosti, či neúspěšnosti v oblasti učení. Školní selhání je

nezřídka zapříčiněno neschopností přiměřené koncentrace pozornosti. Na počátku školní docházky je pozornost krátkodobá. Vůli ovládaná pozornost je velmi vyčerpávající a je výrazně ovlivněná organizací vyučování, neboť žáci ještě nemají vytvořené autoregulační mechanismy. Čím nižší ročník, tím by měli být úkoly krátkodobější, buzení pozorností častější, stejně jako obnovování motivace do činností. Kladně působí pestré, střídající se formy práce, pochvala či povzbuzení, zařazení oddechových relaxačních chviliek, či cviků, využití hrových prvků a alternativní vyučovací metody a postupy (Šimičková Čížková, 2010, s. 107).

Myšlení

Vývoj myšlení je hodně ovlivněn školní činností a osobností učitele. Dítě si postupně osvojuje schopnost logických operací a odpoutává se od bezprostředního názoru. Jeho logické usuzování se opírá o konkrétní jevy a věci, které si lze názorně představit, dítě dává přednost ověřování a poznávání reality kolem sebe. Podle Piageta (1970) jde o fázi *konkrétních logických operací*. Výkony dětí jsou v tomto směru závislé na motivaci, přiměřenosti úkolu a dalších faktorech. Mladší žáci jsou schopni pracovat převážně v názorně předmětové rovině. Postupně se vlivem řízeného vyučování myšlenková činnost odděluje od vnímání a stává se relativně samostatným procesem. Cílenými postupy lze podpořit výstavbu logického myšlení. Díky schopnosti mladšího školáka pochopit vztahy konkrétní logiky a díky jeho vázanosti na realitu se poznání v tomto věku stává objektivnější a přesnější, než tomu bylo v předškolním období. (Šimičková Čížková, 2010, s. 108). Podle Vágnerové (1999) rozvoj myšlení přináší v této vývojové etapě schopnost zacházet se symboly a znaky, což je předpokladem pro nácvik čtení, psaní a počítání (vztah mezi písmeny a zvukovou podobou hlásek, pojem čísla...). Kolem osmi let se zpřesňuje i chápání času. Děti dovedou řadit události, učí se znát hodiny a rozlišovat délku trvání nějakého dění, chápat denní a týdenní rytmus, roční období, stejně jako jednosměrnost a nezvratnost běhu času. V rámci své konkrétnosti chápe mladší školák čas vždy ve vztahu k určitému dění a k sobě. Během vývojové etapy mladšího školního věku se postupně naučí chápat rozdílnost pohledů jiných lidí na tutéž skutečnost a mění se jeho představa o kauzalitě (Šimičková Čížková, 2010, s. 108)

V kognitivním vývoji mladšího školáka nelze podle Vágnerové (1999) opomíjet ani rozvoj metakognice – jde o schopnost uvažovat o vlastním poznávání, schopnost využívat zpětnou vazbu. Souvisí s rozvojem poznávacích procesů a zahrnuje sebeocnění vlastních znalostí a

kompetencí, ocenění vhodnosti či rozpoznání neefektivnosti určité strategie při řešení problému, dítě se učí neulpívat na jednom způsobu řešení. (Šimičková Čížková, 2010, s. 108)

1.4 Emocionální a sociální vývoj

Emocionální vyrovnanost a sociální obratnost jsou pro celkovou školní adaptaci a úspěšnost velmi důležitými charakteristikami. Pro citové projevy mladšího školáka je typický ústup lability a impulzivity, stejně jako slábnutí egocentrismu, narůstá schopnost seberegulace. Dítě je schopno potlačit nebo zřetelně vyjádřit své pocity, bere při tom ohled na očekávání a požadavky okolí (Langmeier, Krejčířová, 1998). Narůstá schopnost emočního porozu mění a postupně se objevuje chápání ambivalentních citů (dítě začíná chápat širokou škálu citů, jejich kvalitu i vnější výraz, rozumí skrývání emocí a modulaci jejich výrazů).

V tomto směru jsou mezi školáky velké individuální rozdíly, související s citovým uspokojením v raném dětství. Také toto vývojové období charakterizuje značná citová ovlivnitelnost. Emocionální stránka má rozhodující vliv na úspěšnost i subjektivní spokojenost žáků. Citový rozvoj a postupná schopnost sebepoznání prokazují souvislosti s kognitivním vývojem. Začínají se rozvíjet vyšší city (etické, estetické, sociální, intelektové) (Šimičková Čížková, 2010, s. 110)

Role školáka má relativně pevná pravidla, dítě je ve škole vystaveno řadě očekávání. Jestliže se dítě chová v souladu s těmito očekávanými, je odměňováno, nerespektuje-li očekávání, je odmítáno. O obsahu norem dítě neuvažuje, přijímá je takové, jaké jsou. Respektování norem chování je motivováno potřebou naplnit sociální očekávání a postupně i potřebou pozitivního sebeocenění (Vágnerová, 1999).

V tomto období rodina ztrácí své dominantní postavení v procesu socializace. Stále větší význam v tomto procesu získávají spolužáci a učitelé. Dítě si osvojuje celou řadu nových rolí na základě toho, jakou pozici si v třídním kolektivu dobude. Skupina vrstevníků začíná vedle rodiny spoluvytvářet sebepojetí a sebevědomí dítěte. Nejprve se děti v třídním kolektivu chovají jako stádo, které jde za vůdcem, a pokud ho nemá, vzniká neorganizovaný chaos. Všichni jednotlivci jsou vázáni na vůdce – učitelku. Bližší vztahy se vytvářejí mezi dětmi sedícími blízko sebe, případně mezi těmi, co mají společnou cestu ze školy. Občas silnější jedinec získá přechodný vliv v malé skupince a stane se vůdcem. Pro celý školní věk se třída postupně utváří a strukturuje. Ve třetí třídě již lze pozorovat výraznou kamarádkou solidaritu. Autorita a vliv učitele pomalu ustupují. Okolo desátého roku děti přestávají

žalovat. Nakonec si školák své věci vyřizuje sám. City získávají na bohatosti, citový prožitek je delší, dále se rozvíjí vyšší city. Stejně tak pozvolna se upevňuje systém hodnot, vývoj morálního vědomí a jednání. Zpočátku je dítě plně závislé na autoritě dospělého, postupně se začíná, co je správné a co ne, rozhodovat samo. Velmi důležitá pro sociální rozvoj dítěte je role učitele. Učitel předává dítěti systém hodnot, které uznává a prezentuje, je mu příkladem. Výrazně ovlivňuje svým přístupem vývoj žákovy sebevědomí. Může dítě podpořit, kompenzovat nedostatky nebo naopak netaktním přístupem, ironizováním a výsměchem před celou třídou u dítěte vyvolat pocity méněcennosti (Zacharová, 2012, s. 50)

Rodina

Pro školáka je rodina důležitou součástí jeho života. Otec a matka jsou pro dítě modelem chování, jistoty a bezpečí. Nástup do školy může změnit i postavení dítěte v rodině. Stabilní součástí života dítěte je také sourozenec. Právě ve vztahu s ním si dítě vytváří velké množství sociálních dovedností, které může využít i v jiných vztazích. Velký význam má v tomto věku utváření rodičovského chování vůči malému dítěti. Dívky rády vozí kočárky s malými dětmi, chlapci si dokážou hrát s malým dítětem, pomáhat mu a postarat se o něj. Tento věk je nejvíce kritický pro prožívání a následky rozvodu rodičů, nebo příchod nového partnera rodiče do neúplné rodiny. Rozpadem rodiny dítě ztrácí možnost získat mnoho pozitivních zkušeností a často získává mnoho zkušeností negativních. (Šimičková Čížková, 2010, s. 110)

Socializace

Období mladšího školáka je možno označit jako období extravertze, kolektivního života a vztahů. Sociální role žáka přináší nové společenské postavení, dítě rozšiřuje své sociální zkušenosti a odpoutává se od rodiny. Rodinné vztahy však zůstávají základem citové jistoty dítěte. Dítě navazuje nové vztahy s vrstevníky, učí se kooperaci i soutěžení. V počátcích školní docházky se zajímá více o sebe a vlastní úspěch, později bere ohled na kolektiv třídy, objevuje se vědomí sounáležitosti, společné odpovědnosti, rozvíjejí se kamarádské vztahy. Dětská skupina bývá na začátku školního věku málo diferencovaná, vztahy ke spolužákům jsou spíše nahodilé, teprve ke konci tohoto období se objevují trvalejší vztahy přátelství a celá skupina se diferencuje. Chlapecké a dívčí skupinky jsou v tomto období velmi vzdáleny. V rámci školní docházky se chlapci projevují jako aktivnější, vykazují intenzivnější reakce, jsou schopni snadněji přecházet z jedné činnosti na druhou. V porovnání s děvčaty jsou však méně schopni setrvat dlouhodoběji u jedné činnosti, jsou méně odolní vůči rušivým vlivům a jsou méně poslušní a vstřícní vůči požadavkům a příkazům učitele. Vztah dítěte k učiteli je zpočátku

velmi nekritický, jde o směsici úcty, obdivu, náklonnosti, ale i strachu, později záleží na konkrétních zkušenostech s učitelem (dítě je kritičtější). (Šimičková Čížková, 2010, s. 111)

To, jak se dítě dokáže adaptovat na školu, závisí ze všeho nejvíce na učiteli. Každý učitel má svůj typ osobnosti:

- Autoritativní učitel – vyžaduje dodržování všech stanovených norem, bývá netolerantní vůči odchýlkám, vyžaduje hlavně plnění povinností.
- Temperamentní učitel – nemá dostatek trpělivosti s dětmi, které jsou třeba pomalejší, chápe spíše živější a neklidné děti.
- Starší, unavený učitel – je málo tolerantní k jakýmkoliv projevům rušivého chování. (Šimičková Čížková, 2010, s. 112)

Hra

Hlavní činností dítěte mladšího školního věku je učení a práce, plnění zadaných úkolů. Pro zdravý vývoj osobnosti je však stále důležitá hra. Ta je ve srovnání s předešlým obdobím diferencovanější. Oblíbené jsou hry konstruktivní, pohybové, soutěživé, společenské. Chlapci obecně mívají ve hře více originality a tvořivosti ve srovnání s děvčaty, zároveň jsou při hře hlučnější, agresivnější, dávají přednost otevřenému prostoru. Hry děvčat vykazují více stereotypnosti, konformity, jsou klidnější a pozorujeme při nich preferenci uzavřeného prostoru. (Šimičková Čížková, 2010, s. 112). Hra je nezastupitelnou relaxací a přirozeným odreagováním od školních povinností, má značný mentálně hygienický význam. Může být dobře využita i přímo ve škole, zvláště u mladších dětí, ale oceňují ji i děti starší, stejně jako přátelskou pracovní atmosféru a smysl učitele pro humor. Hra může plnit také funkci diagnostickou a terapeutickou, také tím se stává pro učitele neocenitelným pomocníkem při jeho pedagogické činnosti.

2 HUDBA

V této kapitole se zaměříme na hudbu. V životě každého z nás hraje hudba nějakou roli, každý z nás si někdy pustí nějakou píseň, nebo poslouchá rádio. Seznámíme se s hudební historií, s prvními hudebními nástroji a také s nějakými hudebními skladateli. Podíváme se také do různých zemí, kde se seznámíme s prvními hudebními odkazy.

2.1 O hudbě

Hudba provází lidstvo již od samotného počátku civilizace, člověk se s ní poté setkává od narození až do smrti. Jedná se o uspořádaný systém zvuků, jehož hlavním cílem je určité umělecké a estetické působení. Hudba může být také považována za způsob komunikace. Důvod i způsob vzniku hudby, stále není jasný - existuje pouze několik teorií. V některých kulturách mohly počátky hudby spočívat v napodobování nejrůznějších zvuků z přírody - zpěv ptáků. Další z teorií hovoří o funkci hudby jako doprovodu společně prováděné práce - rytmus pak měl za úkol udržovat pracovní tempo. Dle námětů rozdělujeme hudbu na duchovní a světskou, podle původu pak na lidovou a umělou. Lidová muzika tvoří nedílnou součást folkloru, která se po dlouhá staletí udržovala ve formě ústní lidové slovesnosti a byla přenášena z generace na generaci. (*Lidové píšťaly* [online], 2020)

„Povaha i obsah takto dochovaných písní nám pak slouží jako jedno z nejvýznamnějších vodítek k poznání toho, v čem spočívaly základní hodnoty našich předků a jakým směrem se společnost toho kterého kraje vyvíjela.“ (Žďárský [online], 2020)

2.2 První hudební nástroje

Kolem vzniku hudby se traduje několik teorií

- První z nich je o tom, že hudba je darem od Boha.
- Jiná tvrdí, že hudba byla od nepaměti komunikací mezi pozemským a nadpozemským životem.
- Dle Charlese Darwina hudba mohla vzniknout také z přirozeného naslouchání a opakováním zvuků zvířat. (Žďárský [online], 2020)

Mezi nejstarší hudební nástroje patří:

- idiofony - chrastidla (kamenné, dřevěné), škrabky a nástroje vydávající pískavý zvuk,

- duté části kmenů stromů (nejdříve štěrbinový buben) a taktéž lidské tělo (dupání, tleskání, údery dlaní o stehna, údery s kousky dřeva),
- aerofóny - flauty z trstiny, zvířecí rohy,
- chordofóny - luk jako předchůdce hudebních nástrojů. (Žďárský [online], 2020)

Doba kamenná přinesla první prototypy dechových nástrojů - plátkové a hranové (flauta, hoboje, klarinet). Vznikly první kostěné píšťaly, flauty se štěrbinami a duté kosti. Z bicích nástrojů se v neolitu objevují hliněné bubny a chřestidla. Z paleolitu pochází jeskynní malba luku jako hudebního nástroje. Doba bronzová vytvořila základní prototypy trubky, lesního rohu a bozounu. Doba železná vytvořila základní prototypy pro vznik brnkacích hudebních nástrojů (harfa, lyra, loutna). (Žďárský [online], 2020)

- Vzdušné nástroje
 - z hlediska hudebního: od jednotónových k vícetónovým až k polyfonickým (ne-burdónovým a burdónovým)
 - z hlediska druhové: z kostí, třtiny, dřeva (flauty); rohoviny (rohy); kovu (trúbky)
- Bicí hudební nástroje
- Nemelodické : chřestidla a škrabky , litofóny (visící kamenné tabule), membránofóny (blanzvučné - malý buben jako je tamburína, velký buben vejcovitého tvaru, kotel pohárovitého typu a dvojkotle)
- Melodické, xilofony
- od jednostrunných "luk" k vícestrunným, jako je "lyra"
- Strunné nástroje (*Lidové píšťaly* [online], 2020)

2.3 Hra na hudební nástroje

Nejlehčí hudební nástroje jsou zobcová flétna a klavír. Zobcová flétna hraje, když se do ní obyčejně jen foukne, tóny se ovládají zakrýváním dírek pomocí prstů. U klavíru děti mačkají klávesy, které vydávají zvuk. (Hokr [online], 2021)

Kytara má o trochu obtížnější naučení: struny hrají při brknutí, ovšem správný tón vznikne až díky levé ruce, která mačká struny. Z počátku jsou prsty velmi bolavé, než si zvyknou na tuhost strun, proto se pro začátečníky doporučují měkčí struny, a poté později zakoupit struny tvrdší, které také vydávají lepší zvuk. A právě z důvodu obtížného ovládnutí tónů (mačkání strun) je pokrok pomalejší. (*Výuka hry na hudební nástroje*, [online], 2021)

Smyčcové nástroje mají podobný problém s mačkáním strun jako je tomu u kytary. Na kytaře se časem stiskává několik strun najednou, u houslí apod. se mačká pouze jedna struna. Je zde však jiný problém: tahání smyčce – housle sice zní hned, ale může trvat měsíce dřiny, než zvuk houslí přestane připomínat nepromazané dveře. Na smyčcových nástrojích není poznat, kde přesně se má struna mačkat. Přesná poloha se nachází podle sluchu, proto je nezbytné pro smyčcové nástroje mít výborný hudební sluch. (*Výuka hry na hudební nástroje*, [online], 2021)

Dechové nástroje jako příčná flétna a klarinet vyžadují speciální způsob „foukání“. Když do nástroje obvykle fouknete, jako do flétny, tak nezní. Naučení se správného „fouknutí“, může také trvat delší dobu. (*Výuka hry na hudební nástroje*, [online], 2021)

Trubka a všechny „trubkovité“ (žest'ové) nástroje vyžadují také speciální způsob „foukání“ do nástroje. Je však jiný a obtížnější než u klarinetu. Jde spíše o způsob „prskání“, je to náročnější na plíce a ze začátku z toho brní pusa a jemné nateče. Hraní jednotlivých tónů se ovládá také ústy, což je velice obtížné na nacvičení. Správná výška tónu se hledá podle sluchu, a klapek na nástroji, proto je i zde velmi důležité mít výborný hudební sluch. (*Výuka hry na hudební nástroje*, [online], 2021)

2.4 Hudební skladatelé

Hudební skladatel je umělec, který tvoří nové hudební skladby a zaznamenává je do not, podle které jeho hudbu poté provozují výkonní umělci (interpreti – zpěváci, hráči na hudební nástroje, dirigenti. (Mahelka [online], 2001)

Znalost hry na hudební nástroj není k této činnosti nutná, ale většinou každý hudební skladatel umí hrát na jeden až dva hudební nástroje. (nejčastěji se jedná o klávesový nástroj). Komponování pro orchestr (soubor nástrojů) vyžaduje znalost z hlediska technických nároků na jednotlivé hráče. Tuto znalost spolu s dalšími obvykle získává skladatel na speciální škole (konzervatoř, hudební akademie), kde se předávají znalosti o hře na hudební nástroje a o jejich technických možnostech. Při studiu instrumentace studuje mladý skladatel nástrojové souznění, kde už začíná jeho tvůrčí činnost.

Nyní se seznámíme s těmi nejznámějšími hudebními skladateli jednotlivých období.

V období starověku a středověku se ještě moc hudba neskládala, tudíž jeden z mála dochovaných hudební skladatelů je:

- **Guillaume de Machaut**

- francouzský básník a skladatel, nejvýznamnější autor 14. století a hlavní představitel ars nova
- byl sekretářem českého krále Jana Lucemburského
- čtyřhlasá mše Missa Notre Dame
- moteta, chansons, balady, ronda (Černý [online], 2021)

V období renesance se již začalo skládat mnohem více, ovšem hudební skladatelé z této doby nebyli tak známí. Jedná se například o:

- **Orlando di Lasso**

- nizozemský renesanční skladatel
- v letech 1544-1555 působil v Itálii, poté byl kapelníkem vévodské kapely v Mnichově
- dokonale ovládal polyfonní techniku, měl už ale i silné harmonické cítění
- rozsáhlé dílo (přes 2000 skladeb)
- 70 mší, 110 motet atd. (Mráčková [online], 2021)

- **Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic**

- šlechtic, spisovatel, cestovatel, válečník, diplomat a hudební skladatel
- nejvýznamnější český skladatel období renesance
- pětihlasá mše, moteta (*Muzikus* [online], 2021)

V období baroka se již objevují hudební skladatelé, které jsou na poslech známější.

- **Antonio Vivaldi**

- italský barokní skladatel a houslista
- narodil se v Benátkách, zemřel ve Vídni
- složil přibližně 800 skladeb
- více než 500 instrumentálních koncertů pro různé nástroje, z toho 230 pro housle
- nejslavnější dílo: Čtvero ročních dob
- kolem 50 oper (Kapsa [online], 2021)

- **Adam Václav Michna z Otradovic**

- narozen v Jindřichově Hradci
- 3 sbírky duchovních písní, k nimž napsal hudbu i text: Česká mariánská muzika (obsahuje píseň Chtíc, aby spal), Loutna česká, Svatoroční muzika

- Svatováclavská mše (*Muzikus* [online], 2021)

Mezi další známe hudební skladatele patří: Bohuslav Martinů, Leoš Janáček, Bedřich Smetana, Johan Sebastian Bach, Antonín Dvořák, Josef Suk, Claude Debussy, Zdeněk Fibich, Johann Strass, Petr Iljič Čajkovskij a mnoho dalších. (*Mistři klasické hudby* [online], 2021)

3 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ A ČINNOSTI

V této kapitole se zaměříme na zájmové vzdělávání, seznámíme se se zájmovými činnostmi a jejich okruhy, definujeme si, co je zájmové vzdělávání a také jaké instituce nabízejí zájmové vzdělávání.

3.1 Zájmové činnosti

„Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci“ (David [online], 2002)

„Zájmy chápeme jako zvláštní druh motivačních sil. Jejich základem jsou potřeby, zvláště psychologické, které se konkretizují v podmínkách dané kultury. Zájem je trvalejší zaměření a poukazuje na to, že předmět zájmu odkrývá také nějaký stav potřeb.“ (Čížková, 1995, s. 42)

Definice zájmových činností dle některých autorů:

Průcha zájmovou činnost vysvětluje jako *„pěstování a rozvíjení specifických sklonů, zájmů a koníčků: 1. v zařízeních pro výchovu mimo vyučování, jako součást neformálního vzdělávání; 2. v individuálních činnostech jednotlivců jako součást informálního vzdělávání.“* (Průcha a kol., 2009, s. 377)

Zájmová činnost, má za úkol efektivně vychovávat a vzdělávat. *„Je socializačním prostředkem a stává se tak významným činitelem individuálního i společenského rozvoje.“* (Hájek a kol., 2008, s. 164)

Z hlediska časového trvání hovoříme o krátkodobých, dočasných či přechodných zájmech, jejichž opakem jsou zájmy trvalé. Intenzita zájmu a délka jeho trvání je výrazně ovlivněna vývojem jedince a jeho zráním.

Dělení podle stupně koncentrace na předmět zájmu lze rozlišit zájmy jednostranné a mnohostranné. (David [online], 2002)

3.1.1 Dělení zájmových činností

Zaměříme se na dělení zájmových činností dle obsahu. Významná je také činnost spojená s výpočetní technikou. Najdeme však spoustu zájmů, které nelze zařadit, protože zájmy dětí

jsou proměnlivé. Je důležité, aby zájmové instituce podchycovaly zájmy dětí a nabízely je ve své nabídce.

Zájmové činnosti společenskovední

Patří zde činnosti, které vedou k poznání společenského dění, ale také historických souvislostí. Vytváří se zde vztah k vlasti, k jazyku, který považujeme za mateřský, a také k tradicím národa. Mezi základní oblasti společenskovedního vzdělávání patří výchova dítěte k vlastenectví, výchova dítěte v partnerský a rodičovský vztah, ale také sběratelství, nebo jazykověda. (David [online], 2002)

Mezi nejzajímavější okruhy těchto činností patří např.: studium cizích jazyků, oslavy státních svátků, výročí a významných dnů, památky a historická místa a mnoho dalších. (Pávková, 2014, s. 70)

Zájmové činnosti pracovně – technické

Napomáhají ke zdokonalování pracovních dovedností, získat nové vědomosti a jejich využití v praxi. Díky mnohostranným činnostem se prohlubuje zájem o tvořivou práci, a také je větší účast při řešení problému vědy a techniky v dnešní době. Zájmovou aktivitu výrazně ovlivňují novodobé trendy v oblasti techniky – robotika, elektrotechnika aj. (David [online], 2002)

Okruhy pracovně technických činností jsou.: dopravní výchova, příprava pokrmů, práce s různými materiály, práce s počítačem, fotografování. (Pávková, 2014, s. 71)

Zájmové činnosti přírodovědné

Zabývají se vztahem k přírodě, snaží se vybudovat vztah k ochraně přírody. Rozvíjejí zájem o chovatelství, nebo pěstitelství. Děti by si měly zde osvojit vztah k živočichům, k rostlinám, k neživé přírodě a k péči o přírodu. Žáci mladšího školního věku mají velmi blízký vztah k zvířatům. Díky přírodovědným činnostem se žáci seznámí se způsobem života zvířat, a také, proč jsou některá zvířata důležitá pro přírodu. (David [online], 2002)

Okruhy přírodovědných činností.: pěstitelství, chovatelství, činnosti zaměřené na ochranu životního prostředí, spolupráce s institucemi – botanické a zoologické zahrady, planetária a jiné. (Pávková, 2014, s. 72)

Zájmové činnosti estetickovýchovné

Činnosti jsou zde zaměřeny na rozvoj výtvarného, hudebního, literárního a dramatického projevu. Také si zde žáci mohou rozvíjet svou tvořivost, či se seznámit s kulturním chováním. Tyto činnosti utvářejí estetické vztahy k přírodě a společnosti, také ke kultuře a kulturním hodnotám. Velmi přínosné a významné jsou aktivity spojené s tvořivostí – přinášejí nové a emocionálně cenné zážitky. (David [online], 2002)

Okruhy estetickovýchovného vzdělávání se dělí na tři části.: Výtvarně tvořivé činnosti – práce s různými výtvarnými prostředky a výtvarným materiálem, výtvarné osvojování skutečnosti. Hudební zájmové činnost – hry na hudební nástroje, sólový či sborový zpěv, pohybově-taneční hry. Literárně – dramatické činnosti – četba, dramatické hry, improvizace. Dále jsou známe také turistické, sportovní a tělovýchovné. (Pávková, 2014, s. 73, 74)

3.2 Zájmové vzdělávání

Zájmové vzdělávání stejně jako neformální vzdělávání tvoří nedílnou součást procesu celoživotního učení. Zájmové vzdělávání je právně ukotveno v zákoně č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a je zde definováno v § 111 *jako vzdělávání poskytující účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti.* (Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání)

Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání – školní družiny, školní kluby a střediska volného času. Zájmové vzdělávání neposkytuje stupeň vzdělání, zabývá se aktivitami potřebnými pro rozvoj osobnosti, působí jako rekreační činitel, po školním dni, zajišťuje duševní hygienu, má výchovnou, vzdělávací, kulturní, preventivní, zdravotní (relaxační a regenerační), sociální a preventivní funkci, rozvíjí schopnosti, znalosti, dovednosti, talent, upevňuje sociální vztahy. (*Zájmové vzdělávání* [online], 2021)

Zájmové vzdělávání se provozuje nejčastěji ve školních družinách, kam chodí žáci nižšího stupně, poté školní kluby, které jsou určeny pro žáky druhého stupně a v neposlední řadě také střediska volného času, kde děti chodí ve svém volném čase.

3.2.1 Školní družiny

Školní družiny mohou fungovat jako samostatná zařízení, kam dochází žáci z více různých škol, ale spíše fungují v rámci základních školách. Je to zařízení, které je určeno převážně pro žáky prvního stupně základní školy. Školní družina je vedle školy další zařízení, kde děti tráví

převážnou část svého volného času, a proto je zde obsah zájmového vzdělávání důležitý. (Pávková, 2014, s. 35)

3.2.2 Školní kluby

Školní kluby jsou zřizovány při základních školách a také poskytují zájmové vzdělávání. Jsou určeny převážně pro žáky druhého stupně základních škol anebo také žákům odpovídajících ročníků gymnázia či konzervatoře. Žáci mohou do školního klubu docházet během dnů školního vyučování, ale někdy je otevřen také ve dnech mimo školního vyučování. Oproti školní družině je činnost školního klubu mnohem volnější, vzhledem k účasti starších dětí, které jsou již samostatnější, a tudíž i docházka do školního klubu je dobrovolná a účastníci si sami zapisují jejich příchody a odchody. (Bendl a kol., 2015, s. 135)

3.2.3 Střediska volného času

Střediska volného času jsou také školským zařízením. Cílem středisek je vést nejen děti, ale také mládež či dospělé k smysluplnému trávení volného času, k získávání a k rozvoji klíčových a odborných kompetencí, skrze činnosti, které nabízí. Organizují činnosti také pro dospělé a seniory. Nabízejí širokou škálu kroužků, pomáhají s organizací různých přehlídek, soutěží pro děti, organizují dlouhodobé i krátkodobé aktivity, kurzy, tábory, nebo také adaptační programy v rámci prevence sociálně patologických jevů. Zapojují se také do regionálních, krajských i evropských projektů. (MŠMT [online], 2021)

4 INSTITUTE A MOŽNOSTI KE VZDĚLÁVÁNÍ NA HUDEBNÍ NÁSTROJE

V této kapitole se zaměříme na instituce, které poskytují možnosti, kde se vzdělávat ve hře na hudební nástroje, nebo jakékoliv jiné umělecké obory. Ke hře na nástroj se neučíme pouze v uměleckých školách, ale také v kroužcích, které poskytují základní školy, v centrech či střediscích volného času, nebo na internetu, kde se můžeme sebevzdělávat.

4.1 Základní umělecké školy

Dle školského zákona o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb. „*Základní umělecké vzdělávání poskytuje základy vzdělávání v jednotlivých uměleckých oborech. Základní umělecké vzdělávání se uskutečňuje v základní umělecké škole. Základní umělecká škola připravuje také pro vzdělávání ve středních školách uměleckého zaměření a v konzervatořích, popřípadě pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením.* (Školský zákon č. 561/2004 Sb.)

Pedagogický slovník, od autorů Průcha, Walterová, Mareš, definuje základní uměleckou školu jako: „*Školské zařízení, které poskytuje základy vzdělávání v hudebních, tanečních, výtvarných a literárně-dramatických oborech a připravuje pro studium v konzervatoři a ve středních školách uměleckého zaměření. Organizuje studium převážně pro žáky základní školy a středních škol; může též organizovat umělecké vzdělávání pro dospělé.*“ (Průcha, Walterová Mareš, 2003, s. 322)

ZUŠ je instituci, kterou zřizuje kraj, a jejich cílem je prohloubit v dítěti zájem o umění a kulturu. Z absolventů těchto škol se potom mohou stát pedagogové, šířící dále zájem o umění, hudbu či tanec. Ostatní lidé mají hudbu, tanec či divadlo pouze jako možnost, jak se ve svém volném čase zabavit. (Kollárová, 2010, s. 8)

4.1.1 Obory na ZUŠ

Na základních uměleckých školách se vyučují 4 obory. Jedná se o hudební obor, výtvarný obor, taneční obor a literárně – dramatický obor. Nejnavštěvovanější je obor hudební. Tento obor je nejpůvodnějším odvětvím hudebních škol, proto i dnes jsou největší počty žáků právě v tomto oboru. Žák si zde volí buď hru na hudební nástroj, a nebo zpěv. Nejčastěji si žáci volí hru na flétnu, v kombinaci s klavírem. (*Základní umělecká škola Opava*, [online], 2021)

Při studium hudebního oboru je také důležité navštěvovat hodiny hudební nauky, kde si žáci osvojí teorii hudby, naučí se zde správně noty, získají informace o hudebních skladatelích a zábavnou formou se také naučí nové písničky. Seznámí se také s různými formami hudby – opera, koncerty atd.

Dalším oborem, který se vyučuje na uměleckých školách je výtvarný obor. Tento je určen pro děti a dospělé, kteří mají zájem se výtvarně vzdělávat, nebo chtějí někde uplatnit své nadání. Žák, který má zájem o tenhle obor, by měl mít výtvarné nadání a zájem se dále zdokonalovat. (*Vzdělávací program výtvarného oboru základních uměleckých škol*, [online], 2000)

Taneční obor na školách není tak často navštěvovaný, ale i ten si najde své příznivce. Úkolem je rozvíjet taneční nadání svých svěřenců. Taneční praxe zdokonaluje taneční projev, podporuje tvořivé schopnosti a smysl pro pohybovou souhru mezi žáky.

Posledním oborem je obor literárně – dramatický. Tento obor u žáků rozvíjí dramatické nadání, ale také vnímavost. Žáci se učí potřebné dovednosti pro přirozený, kultivovaný a tvořivý výraz. Absolventi tohoto oboru jsou poté dál připravováni k dalšímu studiu herectví, režie, dramaturgie, divadelní vědy či učitelství v daném oboru. (*Základní umělecká škola Krnov* [online]).

4.1.2 Stupně uměleckého vzdělávání

Základní umělecké školy nabízí přípravné studium, základní studium I. a II. stupně, poté studium s rozšířeným počtem hodin a studium pro dospělé. Do studia jsou žáci přijímáni pomocí talentových zkoušek, či prokázaných předpokladů v přípravném studiu. Všechny studia jsou zakončeny zkouškou – absolventorium. (*Národní ústav pro vzdělávání* [online], 2011)

Prvním stupněm studia je tedy přípravné studium, které slouží k rozvíjení zájmu o umělecké vzdělávání, ale také o poznávání a ověřování hudebních či jiných uměleckých předpokladů. Žáci jsou vedeni k dovednostem a návykům, které využijí při studiu uměleckých oborů.

Vzdělávání v I. stupni trvá sedm let. Zaměřuje se na individuální rozvíjení dispozic žáka. Připravuje žáky především na neprofesionální umělecké aktivity, ale také na další průběh studia na konzervatořích, či středních školách s uměleckým zařazením.

Vzdělávání ve II. stupni trvá čtyři roky. Klade důraz na hlubší rozvoj zájmů žáků, na praktické uplatňování dovednosti, které žáci získali během prvního stupně. Inspiruje také žáky k dalšímu vzdělávání v oblasti umělecké.

Studium s rozšířeným počtem hodin je poskytováno žákům, kteří mají výborné vzdělávací výsledky. Je zde poskytováno mnohem větší a náročnější studium, které poté žáky připraví na další studium na středních, vyšších odborných či vysokých školách, nebo směřuje k výběru povolání.

Studium pro dospělé je spojeno s celoživotním vzděláváním, které poskytuje dospělým možnosti se dále rozvíjet. (*Národní ústav pro vzdělávání* [online], 2011)

4.2 Nabídka činností ve střediscích volného času

Centra volného času nabízí nejčastěji zastoupení z hudebních oborů, jako je hra na klávesy, kytaru. Tyto činnosti jsou rozděleny také podle úrovně, od začátečníka až po pokročilé. (*SVČ Bruntál* [online], 2013)

Druhým nejnavštěvovanějším oborem jsou poté taneční kurzy, které pořádají lektoři jednotlivých tanečních skupin. Ty jsou rozděleny podle věku, většinou od 3 – 6 let, poté od 7 – 10 let, a nakonec od 10 let nahoru. (*SVČ Opava* [online], 2018)

Literárně dramatický obor nemá v centrech tak velké zastoupení, a proto jej některé centra ani nenabízí. Mnohem větší zastoupení mají sportovní aktivity.

4.3 Neformální učení v kroužcích na ZŠ

Spoustu základních škol nabízí pro děti výuku – kroužek, hry na hudební nástroj. Do škol v odpoledních hodinách dochází pedagogové z nejbližší základní umělecké školy, a nabízejí možnost naučit se hře na hudební nástroj. Nejčastěji je to kombinace klavíru a flétny.

Kroužek hry na klavír navštěvuje pedagog a žák. Délka jedné hodiny je 60 minut, a jeden školní rok obsahuje 30 lekcí. Kroužek je členěn dle obtížnosti na začátečníky a pokročilé. Metodickou oporou jsou většinou cvičební sešity, či klavírní školy, nebo pedagog využívá noty z vlastního zásobníku. V hodinách, pro začátečníky, jsou zařazovány hry k procvičení hudební nauky. Obsahovou náplní kroužku je nácvik správného postavení rukou a jejich koordinace, čtení not z houslového klíče v rozsahu dvou oktáv, základní pojmy hudební nauky (akord, stupnice, kadence, triola, legato ...), základní durové stupnice a doškálné

akordy, nácvič bėžně známých písni s harmonickým doprovodem, etud, klavírního přednesu. Kroužek pro pokročilé plynule navazuje na dovednosti z předešlých let. Žáci si rozšíří hudební teorii (kadence, stupnice, kvartový a kvintový kruh ...), osvojí si základní mollové stupnice a jejich akordy, čtení basového klíče, hru s pedálem, nacvičí klavírní přednesy a skladby dle individuálního výběru. (*Musictime* [online], 2018)

Další možnosti, jak se dále vzdělávat, jsou po základních školách konzervatoře, kde se student začne zajímat o jeden, až dva obory, které jsou mu nejbližší. Nabízí studium v šesti základních uměleckých oborech: v hudebním, výtvarném, literárně-dramatickém, tanečním a v oboru výtvarné fotografie a videa. Vyučované obory jsou určeny pro všechny věkové kategorie, tj. pro děti, mládež, dospělé a seniory. Cíle a principy školy jsou vymezeny její originalitou a předpokládanou funkcí v živém kulturním organismu města. Znamená to, že poskytujeme originální nabídku vzdělávacích, kulturních a uměleckých služeb a zvyšujeme jejich dostupnost v návaznosti na diferencované školné, které vyhovuje reálným možnostem všech věkových kategorií. (*Lidová konzervatoř a múzická škola Ostrava* [online], 2003)

4.4 Informální vzdělávání na internetu

V neposlední řadě má dítě dnes možnost vzdělávat se na internetu. Nejvíce možností, jak se něco přiučit najdeme na hudebním portále youtube. Zde jsou různé videonávody jak se naučit hrát dané písničky, jak se naučit různé akordy, doprovody a mnoho dalšího.

Na internetu se dá najít také několik online kurzu. V rámci kurzu se vyučuje hra na ukulele, kytara, el. kytara, basa, zpěv, bicí, klavír. Vždy individuální výuka žák a vyučující. Každá lekce trvá 60 minut. Možnosti plánování hodin jsou vždy na žákovi, kurzy se snaží vycházet žákům maximálně vstříc a zohledňují jeho časovou vytíženost ať už v rámci školy, či jiných žákových koníčků. Hodiny si tedy žák může plánovat podle svého času a možnosti. Obsah kurzu je vždy postaven individuálně podle žákových hudebních preferencí, oblíbeného stylu a žánru (*Artmaster – o kurzech* [online], 2020)

Cílem je ukázat žákům, jak se mohou samostatně zlepšovat a učit i bez přítomnosti lektora. Poskytují se k tomu odkazy na youtube tutoriály, weby s akordy a taby, databáze písniček, zpěvníky, tabulatury. Ovládnutí nástroje je pak značně rychlejší než u klasické výuky. (*Artmaseter* [online], 2020)

Kurzy na všechny hudební nástroje obvykle obsahují 10 strukturovaných lekcí, rozdělených podle možností žáka – začátečník, pokročilý a mírně pokročilý. Poté se žák spojí s lektorem a pomocí hudební platformy youtube se žák učí hrát na nástroj.

5 VLIV VNĚJŠÍCH ČINITELŮ NA DÍTĚ

Dle slovníku Hartl, Hartlová (2010) je motivace „*vnitřní řídicí silou, která je odpovědná za zahájení, usměrňování, udržování a energetizaci zacíleného chování. Vzniká vnější i vnitřní stimulací. Stimulace mohou být fyziologické a psychologické*“

Vliv jakéhokoliv člena společnosti, může dítě hodně ovlivnit v tom, co chce dělat. Od rodičů se očekává, že budou své dítě maximálně podporovat ve všem, co si dítě zvolí. Většinou si děti volí studium uměleckých oborů v rodinách, kde sám rodič již toto studium absolvoval. Protože dítě ví, že bude mít podporu a pochopení, a popřípadě rodič dokáže dítěti pomoci v nouzových situacích.

Také je důležité jak dítě podpoří jeho vlastní kamarádi a vrstevníci. Často se může stát, že se budou posmívat a děti ztratí chuť cokoli dělat. Nebo naopak dítě dokáže tak podpořit a nabudit, že i když doma nikdo na nic nehraje, nebo nenavštěvuje umělecké obory, tak dítě bude chtít toto zkusit, protože mu to doporučil jeho kamarád.

V neposlední řadě je důležité jak dítě podpoří samotní učitelé daných oborů. Jestli dokážou. svým přístupem v dítěti probudit ještě větší zájem o to, co dělají, nebo naopak mu to svým přístupem znechutí. (Kollárová 2010)

5.1 Rodina jako podpora dítěte

Od narození jsou naši nejbližší podporou naši rodiče. Od malička se nám věnují a snaží se pro nás udělat to nejlepší. A předávají nám i určité zkušenosti, předpoklady – vrozené předpoklady. Když je budeme nadále rozvíjet stane se z toho talent, nadání. Rodiče proto často slouží jako hlavní prostředek zachycení nadání u dětí. Poté podporu a pomoc v dané činnosti.

Důležitým úkolem rodiny je vytvořit pro dítě podnětné prostředí, a podmínky, kdy bude dítěti poskytována určitá motivace, možnost spolupodílení se jistých věcech, možnost rozvíjet své zájmy, takové rodinné zázemí, kdy bude schopno získávat základní hodnoty, aj. (Hofbauer, 2004, s. 61)

Hofbauer (2004, s. 61), dále uvádí, že rodina na dítě a využití jeho volného času působí prostřednictvím těchto způsobů:

- Nápodoba a reprodukce – Tím, že nápodoba je pro dítě takový první způsob učení, tak veškeré rodinné aktivity, způsoby chování, chod rodiny, atd., na dítě působí a následně se odráží v jeho osobnosti.

- Uskutečňování individuálních i společenských pravidelných zájmových činností – Na základě uskutečňování zájmů svých rodičů, je možné, že se dítě najde ve stejné oblasti zájmů a bude je chtít rozvíjet a stane se jistým pokračovatelem, nebo se přiklání do jiné oblasti.
- Citlivé sledování a cílevědomé reagování na potřeby, zájmy a nadání dětí – Je potřeba podporovat a rozvíjet zájmy dítěte, i když se budou odehrávat mimo rodinu, např. ve vrstevnické skupině, kde se bude dítě postupně osamostatňovat a rozvíjet další společenské dovednosti.

Hodně zde záleží na tom, jak dobrým rodičem dokáže člověk být.

5.2 Vrstevníci a kamarádi

Štípek (1987, s. 42 - 44) popisuje čtyři způsoby vztahu jedince s partou, z nichž pouze první dva znamenají pozitivní vliv skupiny vrstevníků na mladého člověka.

- Většinovým, normálním a optimálním vztahem je sociálně integrovaná rodina a sociálně integrovaná parta. Uspokojuje-li rodina emocionální a společenské potřeby dospívajících, je parta doplněním jejich života.
- Zřídka se vyskytuje a bylo by to žádoucí, vztah sociálně neintegrováná rodina a sociálně integrovaná parta, v němž sociálně integrovaná parta může jedince vymanit z negativního působení rodiny.
- Nepříliš častý je únik ze sociálně integrované rodiny do negativně orientované party, kdy ze zdánlivě nevysvětlitelného důvodu se jedinec vzdálí od někdy i silně společensky angažované rodiny.
- U obtížně vychovatelné mládeže je nejčastější vztah, v němž negativně orientovaná parta ještě dále zesílí vliv sociálně neintegrováné rodiny. Asociální charakter party se projevuje v požívání alkoholu, fetování, trestné činnosti atp.

Občas se tudíž stává, že dítě se setká s tím, že se mu jeho kamarádi posmívají, a dítě poté přestane mít chuť chodit dále na kroužek. Je tudíž důležité, aby i rodiče dávali pozor na to, s kým se jejich dítě stýká a baví. Obecně je známo, že vrstevníci mají kolikrát mnohem větší vliv, než samotní rodiče.

5.3 Učitelé vyučující umělecké obory

Nejdůležitějším činitelem jsou nezbytně učitelé, kteří věnují dětem svůj čas a snaží se jim předat své zkušenosti a rozvíjet v nich nadání. ZUŠ jsou specifické. Specifičnost se týká

například ve studiu jako nepovinné, je zájmové, založené na úspěšném absolvování přijímacích talentových zkoušek.. Specifičnost socializace tkví například také v individuální výuce hudebního oboru, kdy se vytváří jedinečný vztah mezi učitelem a žákem a zároveň v paralelní návštěvě tzv. skupinové výuky. Žák je při výuce nástrojové hry na hodině zpravidla sám a zároveň navštěvuje předměty hromadné výuky mezi něž patří hudební nauka nebo sborový zpěv, souborová či orchestrální hra. Žák se při studiu také učí veřejně vystupovat nebo jiným způsobem prezentovat svoje aktivně rozvíjené nadání (koncerty, divadelní představení, výstavy, účast v nejrůznějších soutěžích, přehlídkách, projektech apod.). ZUŠ také zprostředkovává svým žákům kontakt s profesionálním uměleckým prostředím formou návštěv nejrůznějších kulturních akcí (návštěvy předních divadelních scén, koncertů, edukačních pořadů, workshopů, koncertů učitelů apod.).

Důležité jsou také vztahy rodiny a školy. Je nutné, aby škola informovala rodiče o úspěších žáka, o tom, zda na to má, či nemá. Významnou podporou jsou také návštěvy rodičů na přehrávkách, nebo koncertech, které škola uspořádá. (Kollárová, 2010)

6 VNITŘNÍ MOTIVACE DÍTĚTE

V této kapitole si řekneme co je to motivace a jak se dělí. Poté se zaměříme na hudební vlohy – nadání, bez kterého by dítě nemohlo dále rozvíjet svůj talent. Poslední podkapitolou jsou hudební schopnosti, které jsou pro hru na nástroj neméně důležité.

6.1 Motivace

Motivace je jedním z důležitých prvků k tomu, aby dítě začalo hrát na hudební nástroj. Lokša a Lokšová uvádí, že existuje spousta teorií o motivaci. Pro školní praxi je však důležitá teorie podle hlavních paradigmat psychologie.

- Behaviorální teorie – zdrojem motivace je snaha dosáhnout příjemných důsledků určitého chování.
- Humanistický přístup – člověk realizuje své možnosti z přirozeného vývoje.
(Slavíková, 2017, s. 74)

U děti mladšího školního věku se vytvářejí předpoklady k základním operacím s hudebními představami – roste funkce hudební paměti. Motivaci u dětí v mladším školním věku je důležité dále rozvíjet. Učitel by měl dbát zvýšenou pozornost a prokládat motivaci s didaktickým procesem. (Sedlák, 2013, s. 365)

Jestliže učitel nedovede rozvíjet tvořivou aktivitu dítěte a realizovanou činnost podpořit motivací, není dodržen vztah motivace k hudební výchově. (Sedlák, 1977, s. 67)

„Hudební činnosti, které učitel uskutečňuje a podceňuje u dětí, musí být zkrátka rozmanité. Probouzejí totiž vnitřní motivaci k hudbě, usnadňují učení.“ (Sedlák, 1977, s. 71)

6.2 Hudební vlohy – nadání

Vlohy je možné definovat jako vrozené dispozice pro určitou činnost. Někdy se také používá pojem nadání. Více se tímto tématem zabývá M. Franěk (2005), který o vlohách píše, že *„mají anatomický a neurofyziologický základ daný zčásti dědičností. Jsou to vrozené vlastnosti nervové soustavy – vrozené formování neuroanatomických struktur a fyziologických procesů, které určuje rychlost vedení nervových vzruchů a zvláštnosti synaptických spojů. Určité části nervové soustavy mohou pracovat dokonaleji než jiné, snáze a rychleji se v nich vytvářejí nervová spojení, snášejí větší zatížení a vyznačují se vyšší citlivostí vůči určitým podnětům.“* (Franěk, 2005, s. 142)

Děti mohou hudební nadání získat od svých rodičů, dědičností. Je třeba toto nadání podchytit včas, a rozvíjet ho. Rodiče by měly nadání u dětí rozvíjet, aby se děti skrze své nadání mohly dále rozvíjet. Hudební nadání je vlastně soubor schopností, které umožní jedinci dosáhnout nadprůměrných výsledků. Nedá se říci, že má člověk nadání na hudbu, ale pouze na některé specifické části – skladba, interpretace, hudební kritika či teorie. Součástí nadání jsou i osobnostní předpoklady jako vnitřní motivace, tvořivost, sebereflexe a vůle. (Holas, 1994, s. 18)

6.3 Hudební schopnosti

O hudební schopnosti je třeba mluvit jako o vyšší psychické vlastnosti, která je vybudovaná prostřednictvím hudební výchovy. Velmi důležitý pro rozvoj hudebních schopností je i celkový vliv prostředí, ve kterém se jedinec pohybuje. Jeli toto prostředí hudebně podnětné, vzrůstají u jedince hudební zkušenosti, které mají zpětně vliv na kvalitu hudebních schopností. Podstatné se z pohledu rozvoje hudebních schopností také jeví osobnostní rysy, vrozené intelektové faktory, vlastnosti smyslových orgánů, motorika a v neposlední řadě motivace. (Janovská, 1990, s. 173)

Tyto hudební schopnosti žáci mohou rozvíjet také na internetu, poslechem hudby, písniček. Pokud žáci nechtějí navštěvovat kroužek, existuje spousta návodu, jak se naučit na hudební nástroj na hudební platformě youtube. Spousta známých osobností, které se věnují hudbě, přidávají na svůj hudební kanál vzdělávací videa, kde seznamují své fanoušky s možností, naučit se jejich oblíbenou písničku právě pomocí videa, které nahraje sám autor.

7 PRŮZKUM

Praktická část této práce se zaměřuje na popis, cíl a výsledky průzkumného šetření, které bylo prováděno s žáky mladšího školního věku.

7.1 Metodika průzkumu

V metodické části jsou uvedeny cíle průzkumu, charakteristika respondentů a použité průzkumné metody

7.1.1 Cíle průzkumu

Hlavním cílem průzkumu je pospat, jaký mají dotázání žáci 3. – 5. ročníků základní školy, vztah ke hře na hudební nástroj.

Mezi dílčí cíle poté patří:

- Zjistit vliv rodičů a vrstevníku na vztah dítěte ke hře na hudební nástroj.
- Popsat, do jaké míry děti hra na hudební nástroj naplňuje.
- Popsat, jak dotazování žáci vnímají svého učitele/učitelku hry na hudební nástroj.
- Zjistit, jaké instituce jsou dotazovanými žáky v oblasti hry na hudební nástroj nejvíce navštěvovány.

7.1.2 Charakteristika respondentů

Pro průzkumné šetření byly zvoleny děti mladšího školního věku, konkrétně žáci 3. – 5. tříd, obou pohlaví. S ohledem na vývoj pandemie Covid – 19 jsem dotazníky nemohla dětem předat osobně, a musela jsem zvolit internetovou variantu. Celkem bylo získáno 44 odpovědí.

7.1.3 Průzkumné metody

K průzkumnému šetření byla zvolena metoda kvantitativního průzkumu, a průzkumný nástroj byl dotazník. Ten se skládal z 20 položek. Položky byly otevřené, kde respondenti měli možnost se rozepsat, poté položky uzavřené - dichotomické, kde děti měly možnost zodpovědět pouze jednu odpověď, a nakonec položky, kde měly možnost zodpovědět více odpovědi – polytomické.

Položky jsou zaměřené na vztah dítěte k hudebnímu vzdělání ve svém volném čase. A také motivaci ke hře na nástroj. Dotazník je uspořádán tak, aby dětem nedělalo problém vyplnění i samostatně. Je srozumitelný a logicky uspořádaný. Dětem byly dotazníky rozeslány online formou, přes ředitele školy, a poté jejich třídní učitelé. Bohužel jsem tímto nemohla zajistit, aby dotazník vyplnily opravdu všechny děti. Vzor dotazníku v příloze bakalářské práce.

7.2 Vyhodnocení průzkumného šetření

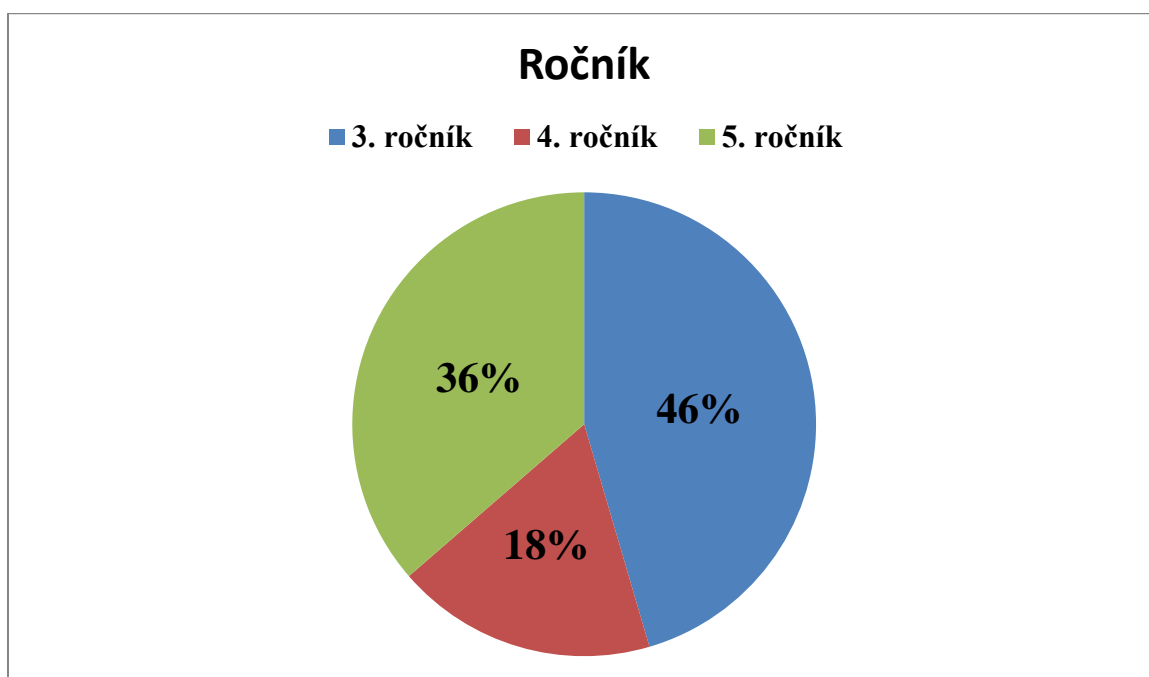
Výsledky šetření jsou zaznamenány do grafů. Ke každé otázce náleží jeden graf. U grafu je vždy popis otázky a závěr, který z šetření plyne. V práci jsou také dvě tabulky, kde děti vypisovaly, jaký/á je jejich učitel/ka, a také jakou hudbu poslouchají ve svém volném čase. Na každou otázku odpověděl jiný počet dětí.

Zakroužkuj správně svůj ročník

- A) 3. Ročník
- B) 4. Ročník
- C) 5. Ročník

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, kolik žáků z každé třídy, vyplnilo dotazník.

- Z výsledku vidíme, že větší počet žáků byl ze třetího ročníku, a naopak nejmenší počet byl z ročníku čtvrtého. Myslím si, že kdyby se dotazníky rozdávaly ručně, výsledky by byly, až na menší rozdíly, stejné.

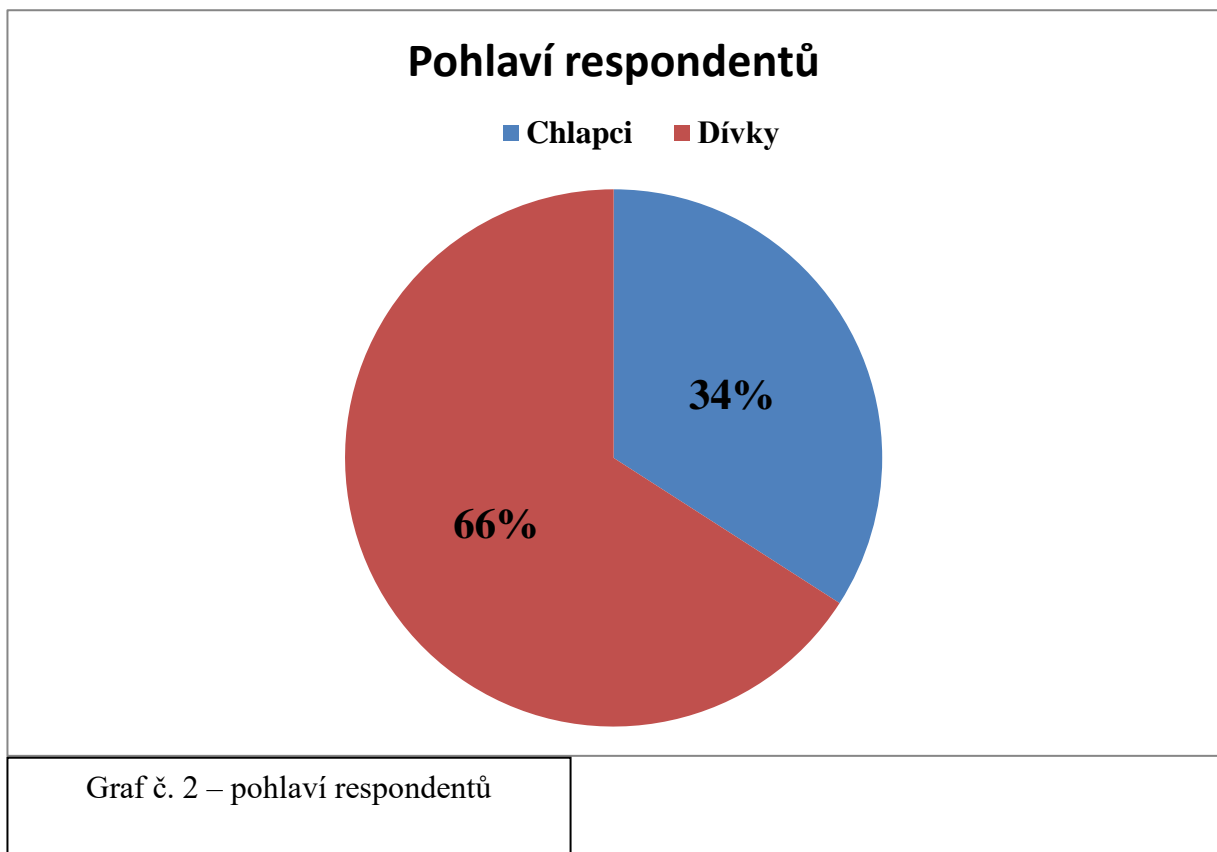
Graf č. 1 – ročník respondentů

Jsi

- A) dívka
- B) chlapec

Otázka byla zaměřená na pohlaví respondentů.

Z výsledků vidíme, že dotazníku se zúčastnilo více dívek, než chlapců. Myslím si, že dívky jsou v plnění úkolu o kousek pečlivější, než chlapci, a díky tomu se i na vyplňování tohoto dotazníku podílelo více dívek, než chlapců.

1. Hraješ na nějaký hudební nástroj?

- A) ano
- B) ne

Cílem této otázky bylo zjistit, kolik dětí v dnešní době hraje na nějaký hudební nástroj

- V dnešní době je ještě spousta žáků, kteří si ve svém volném čase zahrají na nějaký hudební nástroj. Věřím, že čísla by byla o kousek větší, kdyby se zase dotazník dával opravdu do všech tříd.

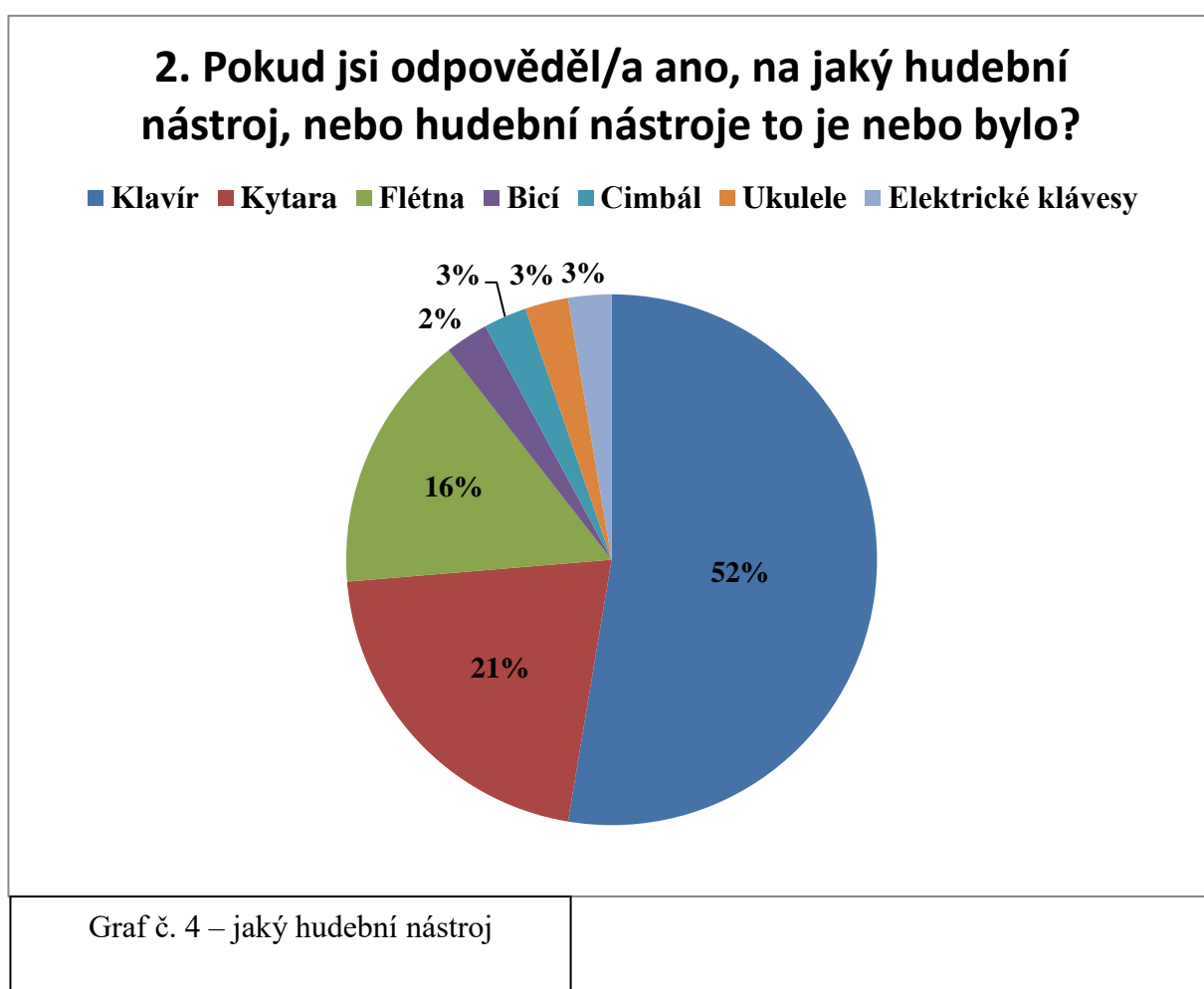
Graf č. 3 – hudební nástroj

2. Pokud jsi odpověděl/a ano, na jaký hudební nástroj, nebo hudební nástroje to je nebo bylo?

Zde byla otevřená otázka, žáci proto odpovídali vlastními slovy

Cílem této otázky bylo zjistit, na jaký hudební nástroj žáci hrají.

- Nejčastějším hudebním nástrojem je klavír. Možná je to tím, že naučit se na něj, je mnohem lehčí, než třeba na trubku. Spoustu žáků má také dva hudební nástroje, kdy především klavír je tím prvním, na který se učí. Druhým nástrojem je kytara a za ní flétna. Poté následují těžší nástroje na naučení.

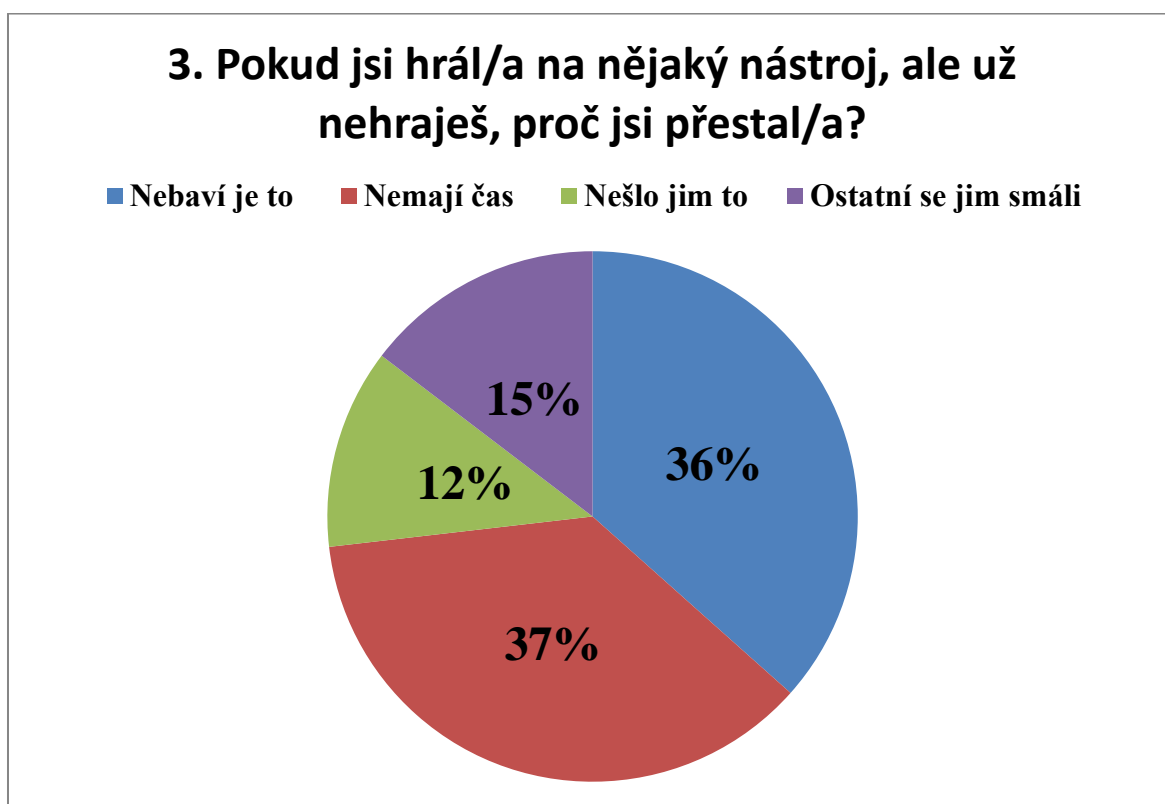

3. Pokud jsi hrál/a na nějaký nástroj, ale už nehraješ, proč jsi přestal/a?

I u třetí otázky měly děti možnost odpovídat podle sebe – otevřená otázka.

Úkolem této otázky bylo zjistit, proč žáci přestávají hrát na hudební nástroje.

- Nejčastější odpovědí bylo to, že to žáky nebaví, nebo na to nemají čas. Spoustu žáků ve starším věku má jiné koníčky, a na hru na nástroj jim nezbyde čas. To, že je to nebaví, se může odvíjet také od toho, jak učitel, či rodiče, žáka namotivují.

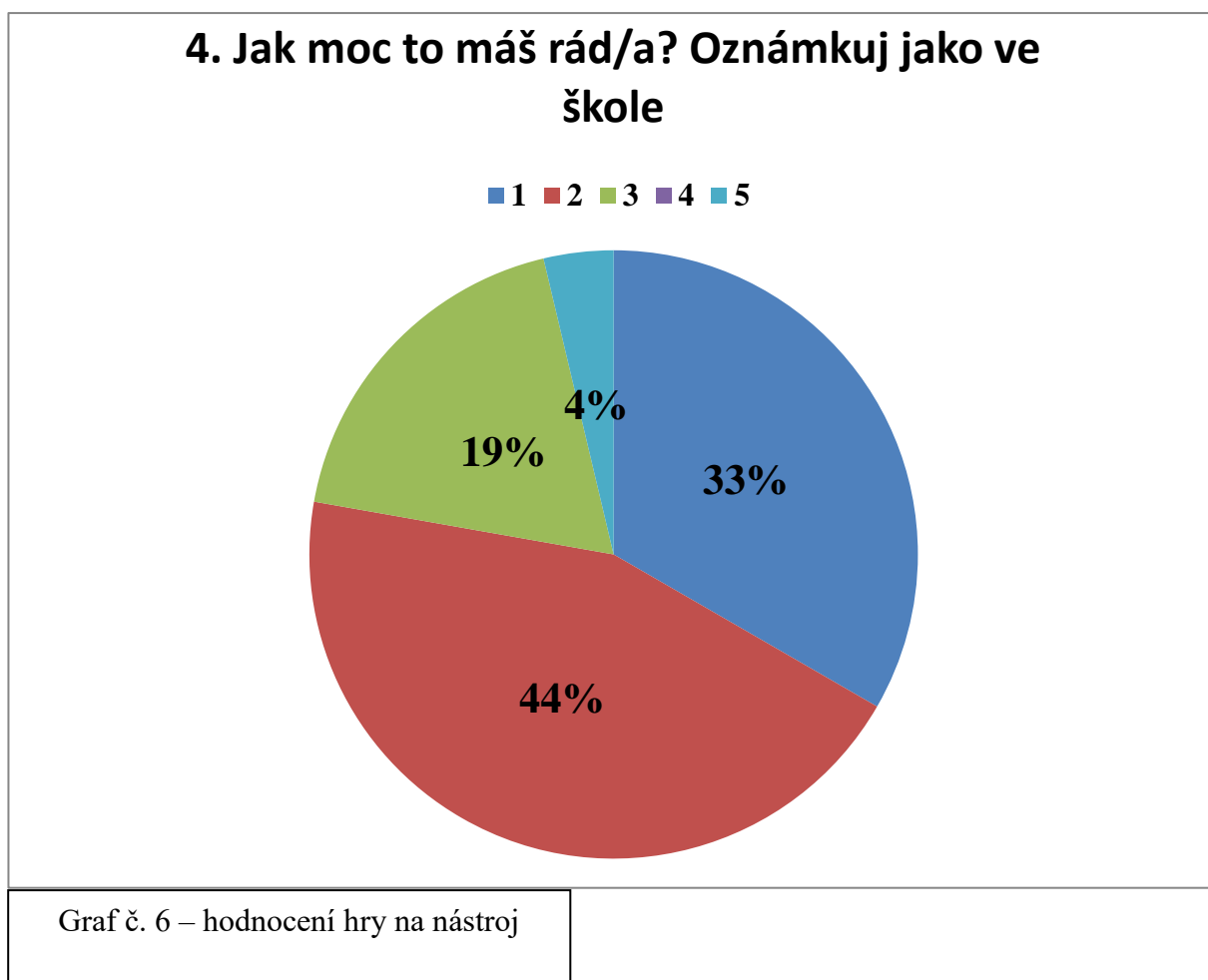
Graf č. 5 – proč už nehrají

4. Jak moc to máš rád/a? Oznámkuj jako ve škole

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

Cílem této otázky bylo zjistit, jestli žáky hra na nástroj baví, nebo ne

- Je zajímavé, že nejčastější odpovědí na tuto otázku byla známka 2. Žákům tedy pořád chybí nějaké to procento do absolutní spokojenosti. Žák, který ohodnotil známkou 5, je zřejmě do hry na nástroj nucen svými rodiči, a nenaplnuje ho to, a nebaví ho to.

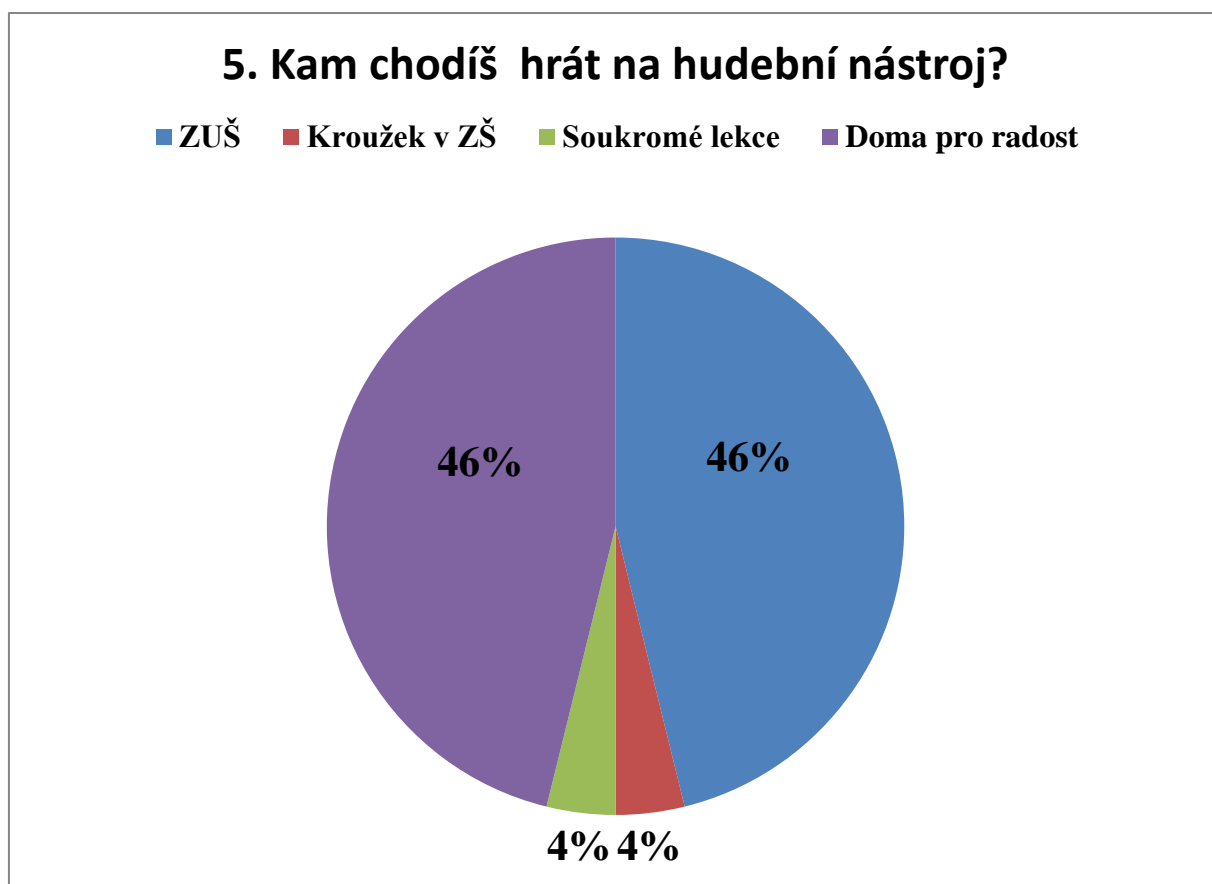

5. Kam chodíš hrát na hudební nástroj?

- A) Kroužek v ZŠ
- B) Navštěvuji ZUŠ
- C) Chodím na soukromé hodiny
- D) Hraji si doma jen pro radost

Cílem této otázky bylo zjistit, kde se děti hře na nástroj učí.

- Z těchto výsledku vidíme, že žáci, kteří navštěvuji základní umělecké školy, a žáci kteří si hrají doma, jen tak pro radost, dosáhli stejného čísla. Soukromé lekce v dnešní době, žáci moc nenavštěvuji, což může být způsobeno také jistou finanční situací. Za soukromé hodiny žáci zaplatí více, než ve školách.

Graf č. 7 – kde hrají na nástroj

6. Pokud chodíš do hudební nauky, jak moc tě baví? Označuj jako ve škole

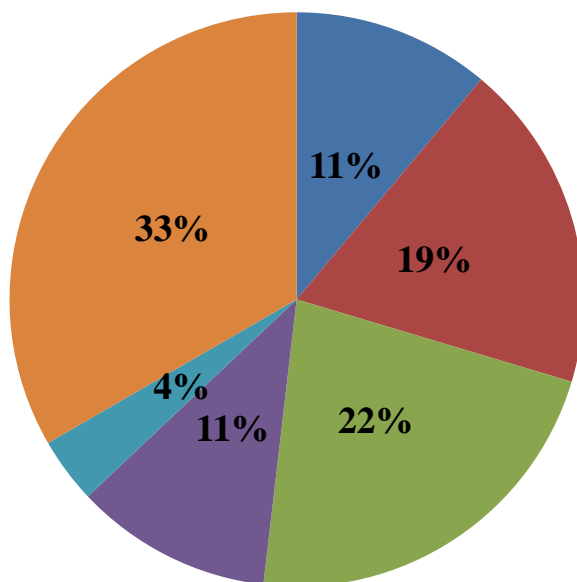
- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

Hudební nauka je součástí hry na hudební nástroj, zajímalo mě tedy, jestli žáci chodí do nauky a zda je to baví a naplňuje

- Hudební nauka, jak již píše výše, patří ke kře na nástroj. Dle hodnocení žáků však tato hodina není v úplné oblibě žáků. Může to být způsobeno také tím, že učitel, který nauku vyučuje, nedokáže dětem předat informace i jinou formou. Například hraní hudebních her, odměňování žáků za dosažené výsledky.

6. Pokud chodíš do hudební nauky, jak moc tě baví? Označuj jako ve škole

■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 ■ Nechodí

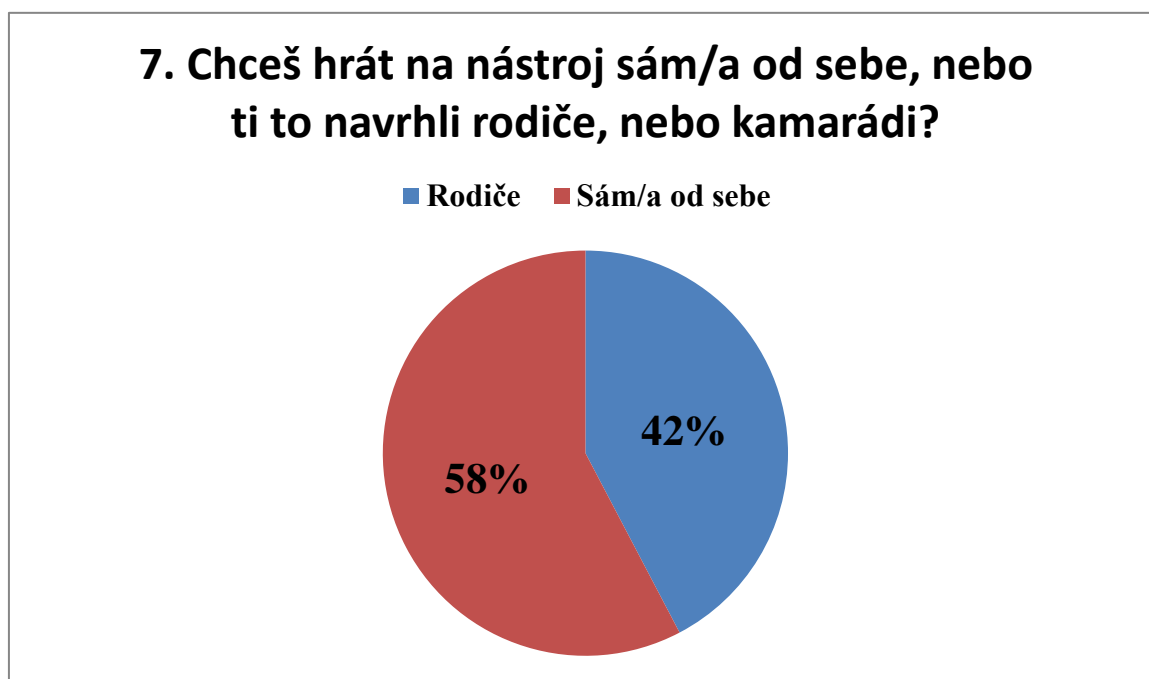
Graf č. 8 – hudební nauka

7. Chceš hrát na nástroj sám/a od sebe, nebo ti to navrhli rodiče, nebo kamarádi?

- A) Já sám/sama
- B) rodiče
- C) kamarád/ka

Cílem této otázky bylo zjistit, zda děti na nástroj chtěly hrát sami od sebe, a nebo je k tomu někdo přivedl

- Nejčastější odpovědí na tuto otázku bylo, že žáci chtěli hrát na nástroj sami os sebe. Na možnost kamarád/ka, neodpověděl nikdo. Můžeme tedy říct, že většina žáků hraje dobrovolně a ze své vlastní vůle.

Graf č. 9 – vzor ke hře na nástroj

8. Popiš svého/svou pana/paní učitele/učitelku, který/á tě učí na hudební nástroj, třemi slovy

Žáci zde měli opět možnost otevřené otázky.

Cílem otázky bylo zjistit, jak žáci vidí svého učitele na nástroj.

Odpovědi jsem zaznamenala do tabulky, která je seřazena podle toho, které odpovědi se opakovaly vícekrát.

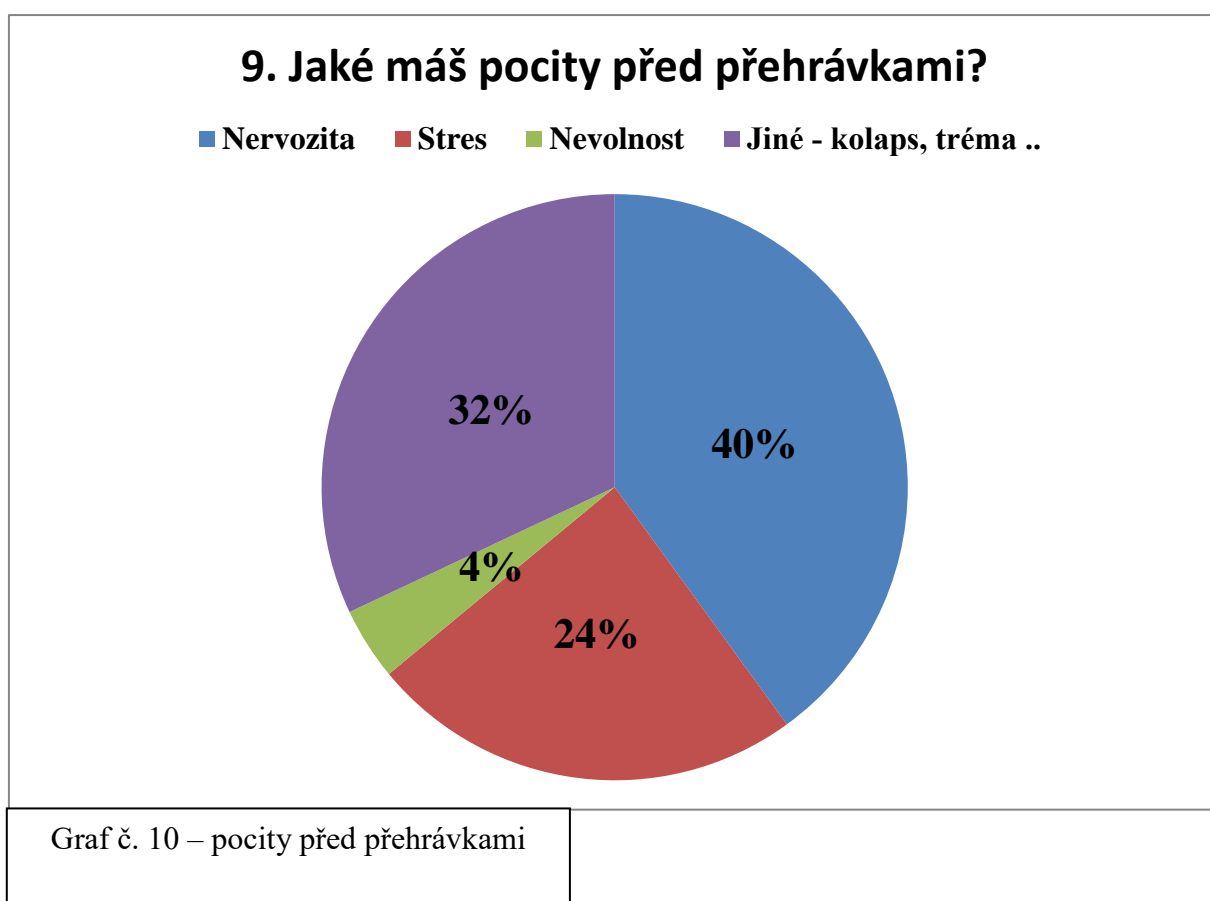
Hodná/ý – odpovědělo 9 žáků
Profesionální – odpovědělo 8 žáků
Ochotná/ý – odpovědělo 7 žáků
Přísná/ý – odpovědělo 7 žáků
Trpělivá/ý – odpovědělo 6 žáků
Zábavná/ý, vtipná/ý – odpovědělo 5 žáků
Náročná/ý – odpověděli 4 žáci
Krásná/ý – odpověděli 3 žáci
Talentovaná/ý – odpověděli 3 žáci
Temperamentní – odpověděli 2 žáci
Milá/ý – odpověděli 2 žáci
Protivná/ý, nepříjemná/ý – odpověděl 1 žák

Tabulka č.1 – popis pedagoga

9. Jaké máš pocity před přehrávkami?

Otevřená otázka, kde žáci měli možnost se vyjádřit, jaké mají pocity před přehrávkami, které se konají na konci pololetí, nebo na vánoce.

- Přehrávky jsou pro žáky většinou stresovým obdobím. Je to jakési uzavření pololetí, ročníku, či celého hudebního cyklu. Nejčastěji žáci bývají nervózní, nebo jsou ve stresu. Chtějí předvést co nejlepší výkon, aby na ně rodiče byli pyšní.

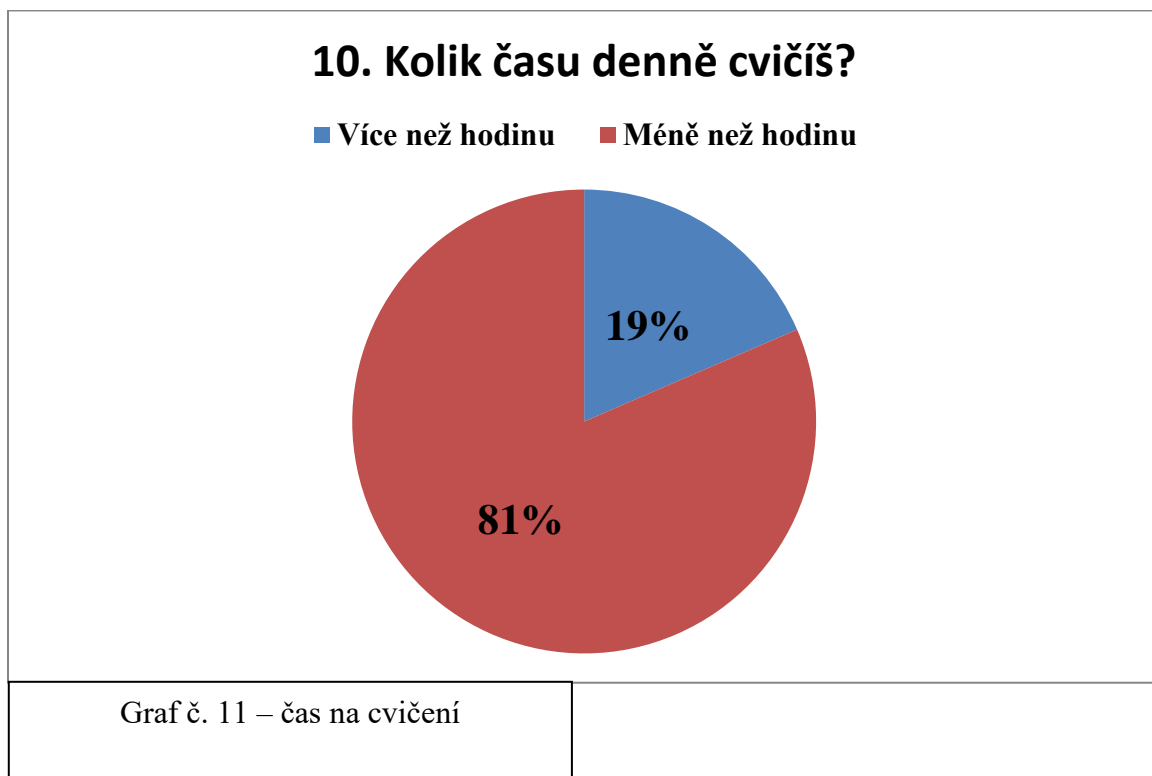

10. Kolik času denně cvičíš?

- A) Více než hodinu
- B) méně než hodinu

Cílem otázky bylo zjistit, kolik času denně věnují cvičení na nástroj

- Žáci, kteří hrají na hudební nástroj, by měli cvičení věnovat více času, než jen hodinu. Ti, kteří se věnují cvičení doma hodinu, či méně, jsou buď talentovaní, a jde jim to, a nebo je hra na nástroj nenaplňuje, a hrají jen z donucení. Naopak žáci, kteří se tréninku doma věnují více než hodinu, chtějí dosáhnout co nejlepších výsledků, možná pokračovat studiem hudebního nástroje i na střední škole.

11. Pomáhá ti někdo doma se cvičením? Kdo?

Otevřená otázka, kde žáci mají za úkol napsat, zda cvičí samostatně, a nebo jim někdo doma pomáhá.

- Nejčastější odpověď byla ta, že žákům nikdo se cvičením nepomáhá. Žáci, kteří hrají už několik let, pomoc nepotřebují, ti, kteří ale teprve začínají, si myslím, že pomoc od zkušenějších potřebují. Druhou nejčastější odpovědí byla maminka, která se dítěti věnuje. Někteří žáci chtějí cvičit sami, bez přítomnosti svých rodičů.

Graf č. 12 – Pomoc při cvičení

12. Smál se ti někdo někdy, když zjistil, že hraješ na hudební nástroj?

- A) Nesetkal/a jsem se s tím
- B) Bohužel ano
- C) Nechci se o tom bavit

Cílem této otázky bylo zjistit, zda se i zde projevují patopsychologické jevy, konkrétně posmívání se

- Šikana je velmi závažný jev, a bohužel se projevuje i zde. Jsem ráda, že většina žáků se s posmíváním nesetkala, nebo to naopak neřešila. Žáci, které to poté odradí od hry, i přes to, že je to baví a jsou talentovaní, a nechtějí dál pokračovat právě kvůli posmívání, si poté najdou jiný koníček, a zájem o hudbu u žáků opět klesne.

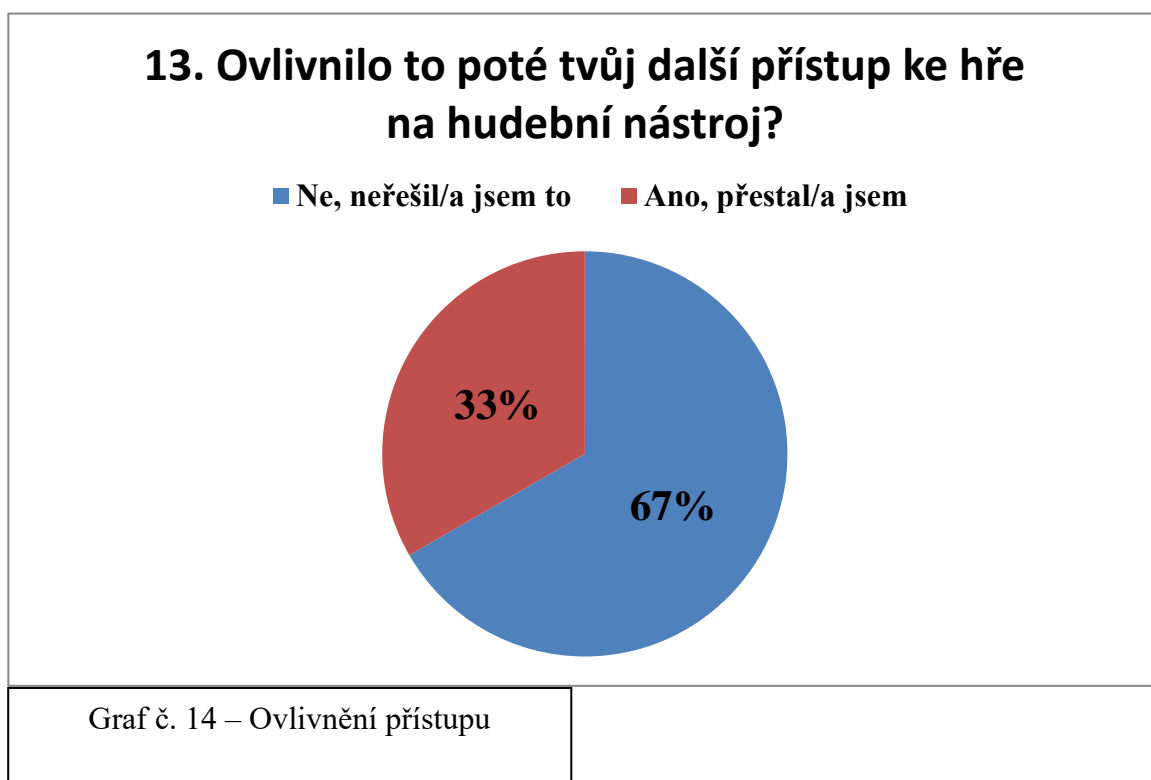
Graf č. 13 – Zkušenost s posmíváním se

13. Ovlivnilo to poté tvůj další přístup ke hře na hudební nástroj?

- A) Ano, přestal/a jsem hrát
- B) Ne, neřešil/a jsem to

Z předchozích odpovědí vyplývá, že tři žáci se setkali s tímto problémem. Cílem této otázky bylo zjistit, zda to ovlivnilo jejich další přístup ke hře na nástroj

- Z tázaných respondentů, kteří se setkali s tímto problémem, naštěstí přestal jen jeden. Myslím si, že je důležité se svěřit rodiči, či učiteli, že se někdo posmívá, a ti už to dále vyřeší. Mnohdy se může jednat o dítě, které by se studiu hudby chtělo věnovat dále, ale nezvládne ten nápor od vrstevníku, kteří se mu kvůli jeho koníčku posmívají.

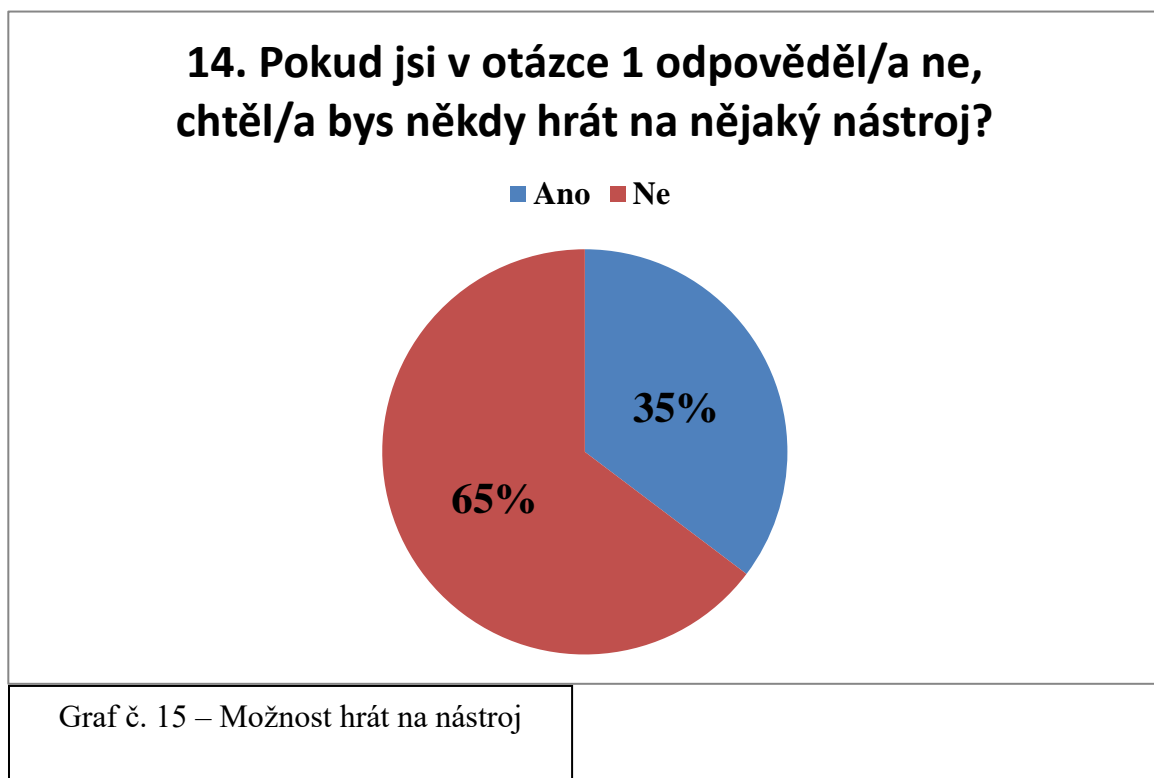

14. Pokud jsi v otázce 1 odpověděl/a ne, chtěl/a bys někdy hrát na nějaký nástroj?

- A) ano
- B) ne

Otázka se týkala žáků, kteří v první otázce odpověděli, že na nástroj nehrají. Cílem bylo zjistit, jestli by vůbec chtěli hrát

- Žáci, kteří na nástroj nehrají, ať už z jakéhokoliv důvodu, měli možnost odpovědět, zda by alespoň chtěli hrát. Bohužel. Větší část žáků, odpověděla, že ne. Hudba je neláká a nechtějí se věnovat hře na nástroj.

15. Hraje někdo z tvé rodiny na hudební nástroj?

- A) ano
- B) ne

Cílem této otázky bylo zjistit, zda rodiče, prarodiče či kamarádi hrají na nějaký hudební nástroj, a tudíž by dítě mělo hudební předpoklady hrát také

- Spousta žáků začne hrát na nástroj, protože to vidí doma, u svých rodičů. Rodiče poté své děti podporují a dokážou jim pomoci, protože to sami zažili.

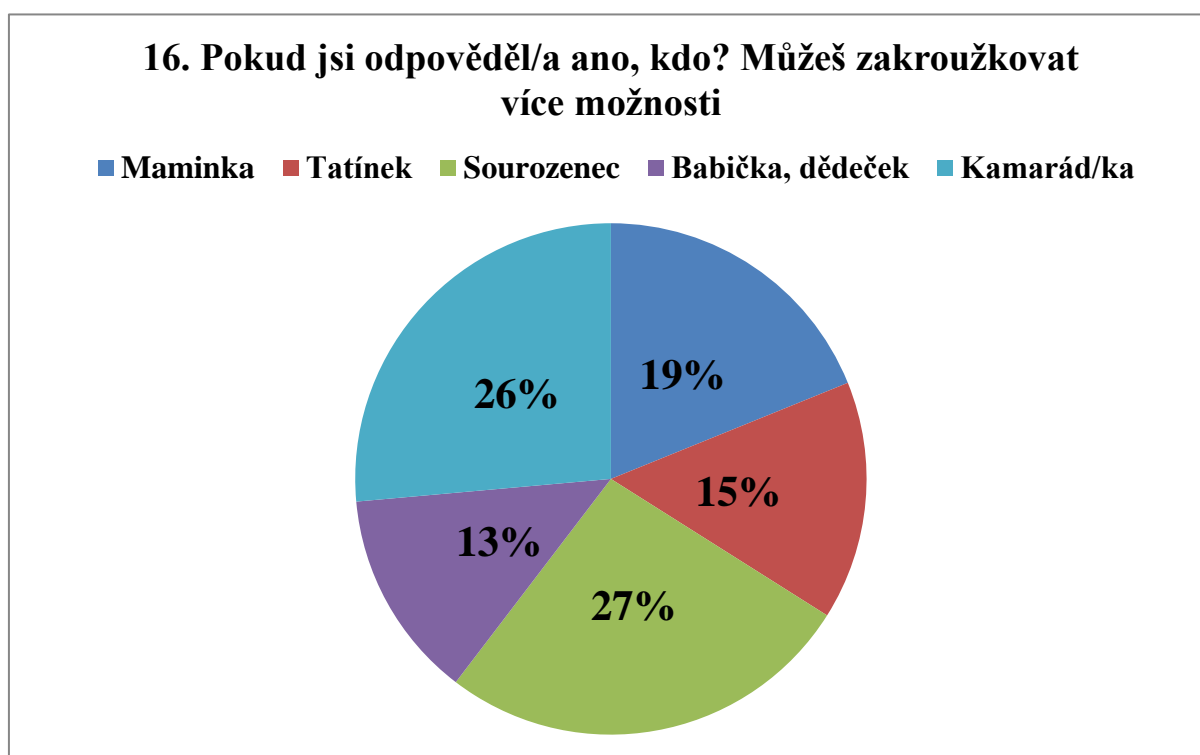

16. Pokud jsi odpověděl/a ano, kdo? Můžeš zakroužkovat více možností

- A) Maminka
- B) Tatínek
- C) Sourozenec
- D) Babička, dědeček
- E) Kamarád/kamarádka

Tato otázka měla za úkol zjistit, kdo z příbuzných hraje na nástroj

- Myslela jsem si, že nejčastější odpovědi u této otázky bude maminka. Pro žáky je však vzorem sourozenec, který hraje na hudební nástroj. Jako druhou možnost nejčastěji žáci volili kamarádku, či kamaráda. Maminka s tatínkem tedy skončili až na třetí pozici.

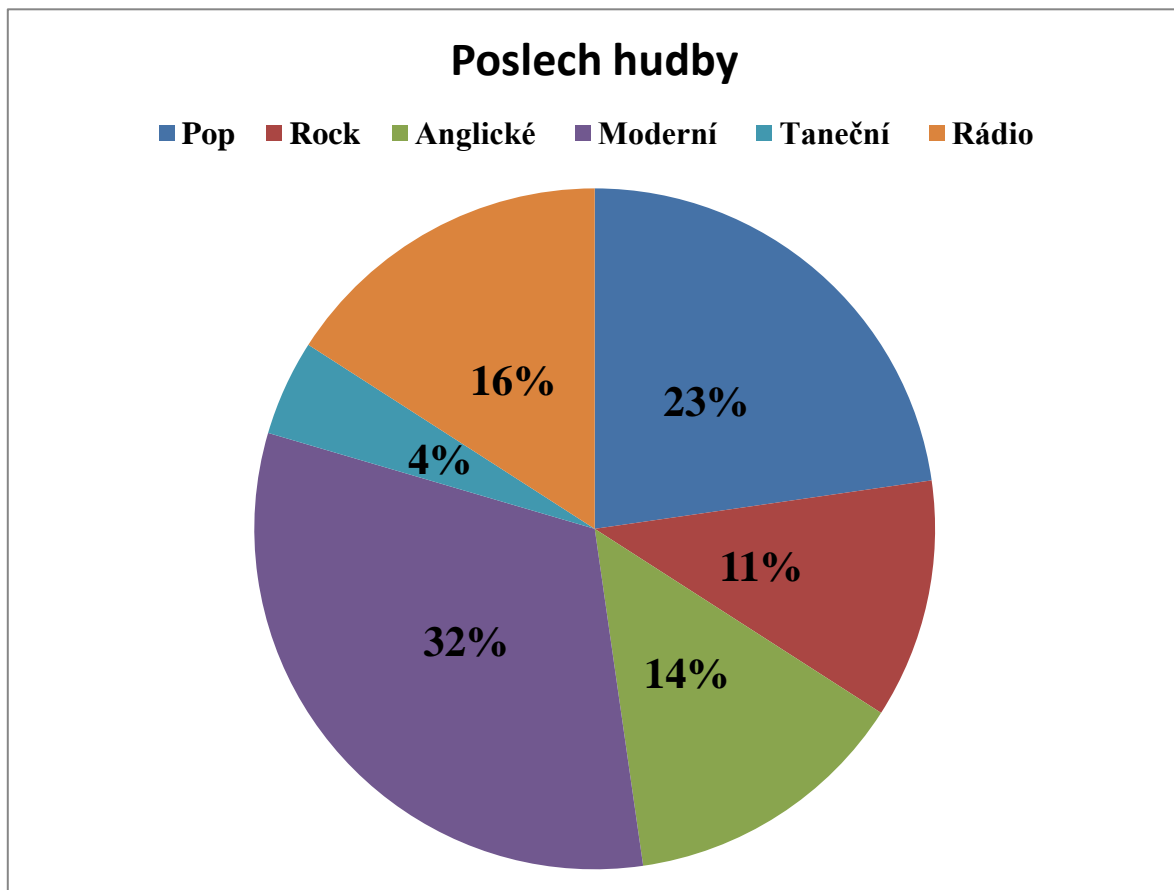
Graf č. 17 – Kdo z příbuzných hraje

17. Jakou posloucháš ve svém volném čase hudbu?

Žáci zde měli opět otevřenou otázku.

Cílem otázky bylo zjistit, zda žáci poslouchají ve svém volném čase nějakou hudbu. Opět zde přidávám tabulku s odpověďmi. A také graf s procenty.

Popová hudba	10 žáků
Anglická hudba	6 žáků
Rocková hudba	5 žáků
Moderní hudba	14 žáků
Taneční hudba a muzikály	2 žáci
Cokoliv – hudba z rádia	7 žáků

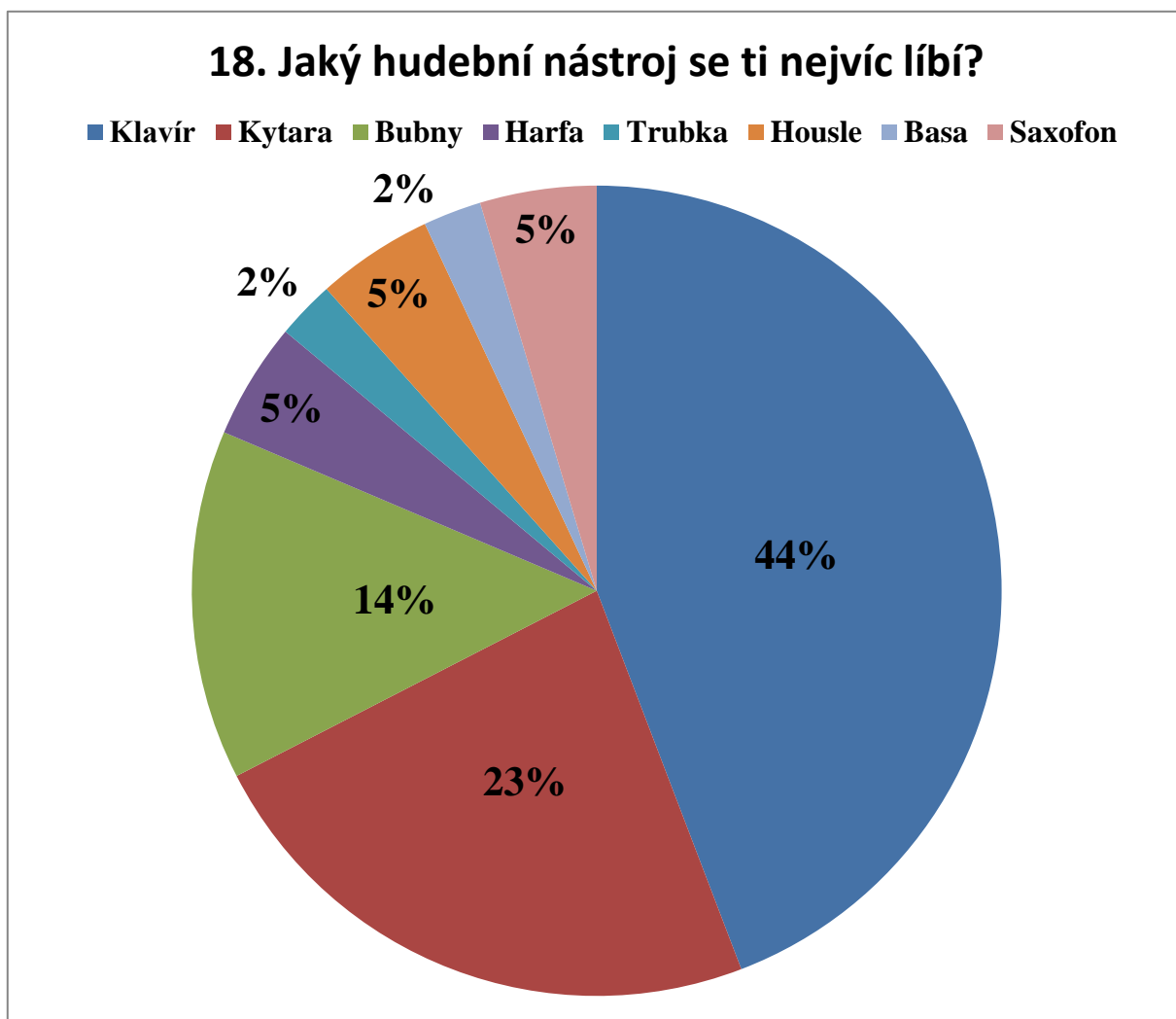

Graf č. 18 – poslech hudby

18. Jaký hudební nástroj se ti nejvíc líbí?

Otevřená otázka, jejíž úkolem bylo zjistit, jaký hudební nástroj se žáků nejvíce líbí

- Z výsledku vidíme, že klavír je pro žáky nejen nástrojem, na který nejvíce hrají, ale také nástrojem, který se žákům líbí. Jedinou nevýhodou je zřejmě to, že žáci nemohou klavír sbalit do tašky a vzít si ho sebou.

Graf č. 19 – oblíbenost hudebního nástroje

8 SHRNU TÍ PRŮZKUMU

Hlavním cílem průzkumu bylo popsat, jaký mají dotázání žáci 3. – 5. ročníků základní školy, vztah ke hře na hudební nástroj. Z vyplněných dotazníků je patrné, že i v dnešní době se hodně mladých zajímá o hudbu, o hudební nástroje a rozvíjí se v uměleckém vzdělávání.

Jeden z dílčích cílů bylo zjistit, jaký vliv mají rodiče a vrstevníci na žáky a jejich vztah k hudbě. Z výsledků je patrné, že vliv rodiny, nebo kamarádu zde hraje také svou určitou roli. Rodiče od spousty dětí hrají sami na nějaký hudební nástroj, a tím pádem má dítě od malička ve svých rodičích vzor, kromě předpokladů, které po nich nebo prarodičích zdědí. Je zde také důležité, jak rodiče, nebo sourozenci, pomáhají dítěti doma při cvičení. Hodně dětí cvičí samostatně, ale najdou se i takoví, kteří si od rodičů nechají pomoci. Děti poté ví, že mají ve svých rodičích oporu a podporu, a to před přehrávkami, nebo koncerty. Tyto přehrávky a koncerty jsou většinou uspořádány právě pro nejbližší příbuzné dětí.

Dalším cílem bylo zjistit, zda děti hra na hudební nástroj naplňuje, zda je baví. Spoustu dětí přestalo na nástroj hrát z důvodu nedostatku času, bohužel nemalé procento však přestalo hrát, protože je hra na nástroj nenaplňuje, nebaví je to a berou to pouze jako ztrátu času.

Děti, které na hudební nástroj nehrají, ať už z jakéhokoli důvodu, si ve svém volném čase alespoň muziku pustí.

Když se zaměříme na posmívání kvůli hře na hudební nástroj, z výsledku je patrné, že se s tímto setkalo jen malé procento dětí a z toho mála přestal svůj kroužek navštěvovat jen jeden.

46% dotazovaných dětí navštěvuje ZUŠ, kde se jim věnují kvalifikovaní pedagogové, kteří jim předávají své zkušenosti a své poznatky a podněty. Druhá velká část dětí si hraje doma jen tak pro radost. Soukromé hodiny navštěvuje jen malé procento žáků, a do kroužků na ZŠ chodí také malé procento. Během pandemie Covid – 19, dětem nebylo umožněno chodit do uměleckých škol, či kroužků. Výuka probíhala online formou.

Důležitá část mého dotazníku byla také popsat svého učitelé/učitelku, která je největší součástí motivace a úspěchu žáka v daném uměleckém směru. Spousta žáků svou učitelku/učitele popisovalo jako hodného, milého a trpělivého. Jen v malém procentu jsme se setkali s odpovědí, že je učitel/ka nepřijemný, protivný. Učitelé mají na děti velký vliv a tak jako rodiče jsou součástí žákova uměleckého života.

ZÁVĚR

V teoretické části jsem se věnovala charakteristice jednotlivých pojmů, které se objevily v bakalářské práci. Praktická část se zaměřila na průzkum, který byl realizovaný pomocí dotazníku, online formou. Cílem práce bylo zjistit, zda děti ve svém volném čase hrají na nějaký hudební nástroj, jestli je to baví a kdo je motivuje.

Průzkumná část se věnovala především dítěti a jeho vztahu ke hře na hudební nástroj. Dotazníkovou formou jsem zjišťovala, zda děti v dnešní době hrají na hudební nástroj, jestli je tato činnost baví, kdo je nejvíce motivuje a jaké instituce navštěvují.

Výsledky dotazníku byly do značné míry ovlivněny pandemií Covid – 19, protože jsem nemohla dojít do školy osobně, předat každé třídě dotazník a podrobně s dětmi rozebrat každou otázku, poté s dětmi ještě chvíli diskutovat, abych věděla, jaký ten vztah k hudebním nástrojům opravdu mají. Dotazník děti vyplňovaly online metodou, a nemohla jsem zajistit, aby ho vyplnily všechny oslovené děti. Bohužel ne všechny dotazníky se daly použít do průzkumného šetření, protože nebyly vyplněné, nebo vyplněné jen z části. I tak se mi jich vrátilo celkem 44.

I přes všechny komplikace se nakonec podařilo z odpovědí udělat výsledky průzkumného šetření, které byly velmi příznivé. I v dnešní době si děti najdou čas na to, aby si poslechly hudbu, nebo si doma zahrají jen tak pro radost. Ty, které se chtějí hudbě věnovat více navštěvují Základní umělecké školy, nebo kroužky v základních školách, kde docházejí učitelé, nejčastěji právě z uměleckých škol.

Volný čas dětí je v posledních časech hodně ovlivněn pandemií Covid – 19, tudíž si myslím, že nyní děti využívají spíše internetové hudební portály a hudbu poslouchají na nich. Myslím si, že hudba je v dnešní době důležitá, ať už z důvodu posilování trpělivosti, vytrvalosti, tak také povznáší ducha a kultivuje. V naší zemi je spousta ZUŠ, které mohou děti navštěvovat a rozvíjet zde své hudební nadání, které je potřeba neustále podporovat, rozvíjet a umožnit dětem do dalšího života vnést obohacení skrze hudbu.

Seznam literatury

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Brno: Computer Press, 2010. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-802-5125-694.

BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

BOŽOVIČ, Lidija Il'jinična, Daniil Borisovič EL'KONIN a Aleksej Nikolajevič LEONT'JEV. *Kapitoly z dětské psychologie: mladší školní věk*. Přeložil Karel TRÍSKA. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1953.

FRANĚK, Marek. *Hudební psychologie*. V Praze: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0965.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3676-865.

HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007.

HOLAS, Milan. *Hudební nadání, aneb, Otázky hudebně psychologické diagnostiky*. Praha: Hudební fakulta AMU, 1994. Knižnice Metodického centra HAMU. ISBN 80-858-8300-7.

JANOVSKÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika) : učebnice pro 2. až 4. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách i pro praxi učitelek mateřských škol*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-042-4939-6.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, 1999. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8205-X.

- MAHELKA, Vojtěch. *Přehled učiva hudební nauky: II. část, dějiny hudby*. Praha.
- MATEJČEK, Zdeněk a Marie POKORNÁ. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. Jinočany: Nakladatelství a vydavatelství H+H, 1998, 205 s. ISBN 80-860-2221-8.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
- PLUMMER, Deborah. *Učíme děti zvládat úzkost, obavy a stres: cvičení pro mladší školní věk*. Přeložil Denisa ŠMEJKALOVÁ. Praha: Portál, 2013, 133 s. ISBN 978-80-262-0377-3.
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
- SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. Pedagogická praxe. ISBN 978-80-246-2060-2.
- SEDLÁK, František, Jiří KOLÁŘ a Jaroslav HERDEN. *Nové cesty hudební výchovy na základní škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. Na pomoc učitelí.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2433-0.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Poznávání duševního života člověka*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. ISBN 80-706-7574-8.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 8024609568.
- ZACHAROVÁ, Eva. *Základy vývojové psychologie*. Ostrava, 2012. ISBN 978-80-7464-220-3.
- ŽDÁRSKÝ, Rostislav. Lidové Píšťaly: *Historie hudebních nástrojů*. Hudebninastroje.cz [online]. Copyright, 2020 [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://vyrobahudebnichnastroju.cz/historie-lidovych-nastroju-2/>

Internetové zdroje

Art master: Moderní hudební škola [online]. Praha, 2020 [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://artmaster.cz/#Okurzu>

ČERNÝ, Jaromír. Guillaume de Machaut. Mistri.muzikus [online]. Praha: Copyright, 2021 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://mistri.muzikus.cz/guillaume-de-machaut>

KAPSA, Václav. Antonio Vivaldi. Mistri.muzikus [online]. Praha: Copyright, 2021 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://mistri.muzikus.cz/baroko/antonio-vivaldi>

Klavírní kroužek [online]. Liberec, 2018 [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <https://www.musictime.cz/krouzek-kurz/klavir>

Kroužky. *Svcbruntal.cz* [online]. Bruntál: Copyright, 2013 [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <http://www.svcbruntal.cz/krouzky>

Kroužky. *Svcopava.cz* [online]. Opava: Copyright, 2018 [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <https://www.svcopava.cz/krouzky>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Střediska volného času [online]. Praha: OCM, 2013 [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>

Mistři klasické hudby podle období [online]. Praha: Copyright, 2021 [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://mistri.muzikus.cz/mistri-klasicke-hudby-podle-obdobi>

MRÁČKOVÁ, Lenka. Orlando di Lasso. Mistri.muzikus [online]. Praha: Copyright, 2021 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://mistri.muzikus.cz/renesance/orlando-di-lasso>

Naše škola: O nás. *Lko.cz* [online]. Ostrava, 2003 [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <https://www.lko.cz/nase-skola/1-o-nas>

PAVEL, Hokr. Výuka hry na hudební nástroje. *Svc-vsensity.cz* [online]. Všeroky: ALS Euro s.r.o,2021 [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: http://www.pavelhokr.cz/index.php?s=vyber_nastroje

Stručné dějiny hudby. *Ceskyrozhlas.cz* [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://archiv.radio.cz/cz/static/strucne-dejiny-hudby>

Vzdělávací program výtvarného oboru základních uměleckých škol. [online]. Praha: MŠMT, 2000, [cit.2021-04-06]. Dostupný z <http://aplikace.msmt.cz/HTM/VP_VO_ZUS.htm>§

Základní umělecké školy. *Nuv.cz* [online]. Praha, 2011 [cit. 2021-4-24]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/zus>

Základní umělecká škola Opava. *Zusopava.cz* [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://www.zusopava.cz/historie-skoly/>

Základní umělecká škola Krnov. *ZUŠ Krnov* [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <http://www.zuskrnov.cz/o-skole/historie-zus/>

Zájmové činnosti jako součást výchovy mimo vyučování. *Nakladatelstviportal.cz* [online]. Praha: Portál, 2002, 18.11n. 1. [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://nakladatelstvi.portal.cz/nakladatelstvi/aktuality/79183>

ZUŠ Vladislava Vančury Háj ve Slezsku. *Zushaj.cz* [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://www.zushaj.cz/kopie-o-skole>

Vyhlášky/zákony

Vyhláška č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání, ve znění účinném od 23. 10. 2020. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasky-ke-skolskemu-zakonu>

Zákon č. 561/2004Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Dostupné také z: <https://www.msmt.cz/mladez/prehled-nejdulezitejsich-pravnich-predpisu>

Kvalifikační práce

KOLLÁROVÁ, Kateřina. Základní umělecké školství v proměnách desetiletí. Olomouc, 2010. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce MgA. Ladislav Pulchert, Ph.D.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – dotazník pro děti

Dotazník pro žáky 3. – 5. tříd ZŠ

Dobrý den, do rukou se ti dostává můj dotazník, který by mi pomohl k mé bakalářské práci. Jmenuji se Nikola Heřmánková. Dotazník bude anonymní, prosím, odpovídej pravdivě. Předem ti moc děkuji za vyplnění

Zakroužkuj správně svůj ročník:

- a) 3. ročník
- b) 4. ročník
- c) 5. ročník

Jsi

- a) Chlapec
- b) Dívka

1. Hrál/a nebo hraješ na nějaký hudební nástroj?

- a) Ano
- b) Ne (přeskoč na otázku č. 14)

2. Pokud jsi odpověděl/a ano, na jaký hudební nástroj, nebo hudební nástroje to je nebo bylo?

.....
.....

3. Pokud jsi hrál/a na nějaký nástroj, ale už nehraješ, proč jsi přestal/a?

.....
.....

4. Jak moc to máš rád/a? Označuj jako ve škole

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5

5. Kam chodíš hrát na hudební nástroj?

- a) Kroužek v ZŠ
- b) Navštěvuji ZUŠ
- c) Chodím na soukromé hodiny
- d) Hraji si doma jen pro radost

6. Pokud chodíš do hudební nauky, jak moc tě baví?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5

7. Chceš hrát na nástroj sám/a od sebe, nebo ti to navrhli rodiče? Nebo někdo jiný? Kdo?

- a) Já sám/a

- b) Rodiče
- c) Někdo jiný

8. Popiš svého/svou pana/paní učitele/učitelku, který/á tě učí na hudební nástroj, třemi slovy

.....
.....
.....

9. Jaké máš pocity před přehrávkami?

.....
.....

10. Kolik času denně cvičíš?

- a) Více než hodinu
- b) Méně než hodinu

11. Pomáhá ti někdo doma se cvičením? Kdo?

- a) Ano
- b) Ne

12. Smál se ti někdo někdy, když zjistil, že hraješ na hudební nástroj?

- a) Nesetkala jsem se s tím
- b) Bohužel ano
- c) Nechci se o tom bavit

13. Ovlivnilo to poté tvůj další přístup ke hře na hudební nástroj?

- a) Ano, přestal/a jsem hrát
- b) Ne, neřešil/a jsem to

14. Pokud jsi v otázce 1 odpověděl/a ne, chtěl/a bys někdy hrát na nějaký nástroj? A na co?

- a) Ano, chtěl/a
- b) Ne, nechtěl/a

.....

15. Hraje někdo z tvé rodiny na hudební nástroj?

- a) Ano
- b) Ne

16. Pokud jsi odpověděl/a ano, kdo? Můžeš zakroužkovat více možností

- a) Maminka
- b) Tatínek
- c) Sourozenec
- d) Babička nebo dědeček?
- e) Někdo jiný? Kdo?

17. Posloucháš ve svém volném čase nějakou hudbu? Jakou?

- a) Ano
- b) Ne

.....

18. Jaký hudební nástroj se ti nejvíce líbí?

.....

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Nikola Heřmánková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Vztah dětí mladšího školního věku k hudbě (3. -5. třída)
Název v angličtině:	The relationship of young school children to music (3rd-5th grade)
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na vztah dětí mladšího školního věku ke hře na hudební nástroj (se zaměřením na žáky 3. -5. ročníku). V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy, které se objevují v práci. Praktická část se zaměřila na průzkum, pomocí dotazníku, který má za úkol zjistit, kolik dětí v dnešní době, ve svém volném čase hraje na hudební nástroje. Dále se zaměřuje na motivaci a na podporu rodiny, a učitelé, kteří vyučují žáky. Také do jakých institucí žáci chodí.
Klíčová slova:	Zájmové činnosti, volný čas, mladší školní věk, hudba, hudební nástroje
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is focused on the relationship of young school children to playing a musical instrument (with a focus on 3rd-5th graders). The theoretical part explains the basic concepts that appear in the work. The practical part focused on research, using a questionnaire, which aims to find out how many children today, in their free time, play musical instruments. It also focuses on motivation and family support, and teachers who teach students. Also what institutions do students go to?
Klíčová slova v angličtině:	Hobby activities, free time, younger school age, music, music instrumental
Přílohy vázané v práci:	1 – dotazník pro děti 3. – 5. třídy ZŠ
Rozsah práce:	63
Jazyk práce:	Český